

ՅԱԿՈԲ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

Ծաղկամաններ, աղբամաններ եւ ուրիշ բաներ

Կըսեմ՝ «Ցայց տուր աղքամանի,
ըստեմ ինչ է կենսամակարդակի»:
Կըսեն ըսի, բայց տեղի մը չեմ
լսած, այնուևս որ ինծի կրնաք վե-
րագրել այս թելաւոր խօսքը...

Երբ բաղադի մը աղբանաներուն վրայ աչք մը նետեն, անոնց մէջ կուտակուած աղբի բանակէն ու որակէն կրնանք գուշակել մարդոց կենսամակարդակը: Եթէ բանակը թիչ է, կը նշանակէ, որ մարդիկը տաս բան չունին ուտելու եւ իրենց կերածն ալ այնան կը կծոտեն, որ տաս թիչ բան կը մնայ թափելու. իսկ եթէ աղբը լեռնացած է ու աղբարկդէն ալ դուրս թափած ու անոր մէջ՝ ճանոս ուկորներ, խմիչի ժեւեր, դժուդի մնացորդներ, դաշտասի ծածի տուփեր ու տողրակներ, աղա ուրեմն մարդոց կենսամակարդակը բարձ է, լաւ կ'ուտեն ու կը սնուին:

Այս Երկրորդ խումբին կը դաշկանին Եթևանի աղքարկղերը: Ես բաղադի ծայրամասերը չեմ այցելած, որ գիտնամ այդեղի աղքամաններուն վիճակը, հաւանաբար անոնք այնքան փարթամ չեն, որ բան բաղադրամէջնները, որոնք կը յորդին, ի մեծ ուրախութիւն կատուներուն եւ ի մեծ յուսախսքութիւն այն մարդոց, որոնք «Հայաստանը աղքատ երկիր է» կը բեն:

Դայաստանը աղքաս երկիր չէ, սուն է, տեսէ՞ ինչ նոր ծաղկաման-ներով հարստացաւ բաղաքը: Քաղաքաղետը ծաղկասէր է Եւ Երևա-նը ծաղկաւէս բաղաքի կուզէ վերա-ծել Եւ լաւ կընէ: Ծաղկոցներն ու ածուները, որոնք անդադար կը վերանորոգուին նոր ծաղիկներով ամբողջ տարուան ընթացին, կը գեղեցկացնեն Երևանի դմբը, հաճոյի դասձառելով թէ տեղա-ցիին Եւ թէ զքսաւորչիկին: Ծաղիկն ալ հարսութեան նշան է, ինչպէս հեծանիներ կայանելու սարերն ու կանգաներու չուա-ցուցակ սեւ սնառուկները, հոգ չէ թէ անզործածելի են, կարեւոր՝ փաստելն է, որ ունինք: Ասոնք ալ հարսութեան նշաններ չեն, հա-դա ինչ են:

Զուրի անխնայ գործածութիւնը անգիտակցութեան արդիւնք չէ Երեւի, աս՝ հարստութեան օրաւական:

Ներ չեմ խօսիր ժեղագոյն իմբ-
նաւարժներու մասին, որն կ կողո-
վեն Երևանի փողոցները, օրուան
մէջ մի քանի անգամ խցանում յա-
ռաջացնելով։ Դատա՞հ հանրախա-
նութերու մէջ տարածեսակ ուստ-
եղեններով ծանրաբեռնուած
պատճեններու...

Այսուհետեւ «արխային» կեցի,
դժու չէ հալատալ բամբասանըներուն,
եւ արածայնութիւններուն,
Նայատանը աղիաս :
Է

ԵԱՀՐ ՅԱՆ

զիմսացորեն, մեջ բորիչ, իսսա
ճանճի դեղ արածարկող դա
ղիկ-տափիկներին, դերմանիշ
նե կոփիկը կաշվի տեղ սալաց
նող, մեկանգամճյա օգտագործ
ման դդրոցական դայուասկը
«Ֆիրմենի սումկա» որակու
առեւտրականին: Ի՞նչ արած
այս կյանքում ամեն մեկը փոր
ձում է իր ձեւով աղբել ու գու
մար աշխատել:

Տոնավաճառը մեր հասարակության կողմանը կազմության է: Տոնավաճառը պատճենահանություն է անունու մեր հասարակության զգալի մասը, թեեւ հաճախ խնամքություն է այդ փաստը: Ուստի անոնց էլ բրոդրեն, թե սԱԿի դեմք ազդու խանութքները տոնավաճառների «գործիքն խփում են» միեւնույն է, բոլոր տոններից ուժամբ առաջ հասարակության զգալի մասը տոնավաճառներ է ցանում:

Սեմյանքերնելյան հոգսերը
մասին են դպրոցահասակ ե-
րեխաներ ունեցող մեր հայրե-
նակիցների մտահոգություններ-
ը:

Կարդուիի Խստիրյան (44-
ատեկան)- Երկու երեխա ու-
նեմ, չոր հաշվարկով՝ Երկուսին
դպրոց ճանապարհելու համա-
հարյուր հազար դրամ է դեռև
Հազուս-կոչիկով չործանի-
դասագրերի, ՏԵՏՐ-գրիչների
փող էլ է դեսֆ: Երկու դայու-
սակ եմ առել, բայց գիտեմ, ո-
մինչեւ հունվար էլ չեն ձգելու-
Ապրանին անորակ է, ուսի

Աղքատա աղքատ է, ուստի
փշանում, ոչ փողի մեջ ուժ կա
ոչ ապրանի: Սիրուն-սիրուն
դաստիարակ բաներ են կոցնում
երեխերին էլ խարում, մեզ եթէ
առնում ենք ու ձեռքները կրակը
ընկնում: Բայց դեռ սեղմանքեր
գալիս, երեխաներն ուրախա
նում են, ուզում են նոր տոր-կոր
շիկ հանգնեն, նոր դայուսակ
բռնեն, ո՞նց չառնես, կավվիր
էլ դրւու գամի, դիմի առնեն
ին մեր երեխերին հներով չեն
ուղարկի դրոնց:

Հայկարամ Մաղայիան (78)
)- Ծոռս առաջին դասարան
գնում, դպրոցի եմ, բա առա-
ջին դպրոցակը ես չարնե՞մ
թուշակից 10.000 դրամ մը
կողմ եմ դրել, ըի՞ը, ձեռքս բռնե՞մ
ինըն է ինձ խանութ տանում
Անքորդ ճանապարհին ալիքի
րանգի անում է սվել՝ «սպա-
դերմեն» է, ինչ է, դրա նկարու-
դպրոցակ է ուզել: Իրեն հետեւ
տանում եմ, որ ցույց տա: Քի
միկվա երեխերին չգիտե՞ս, ի-
րենց կամքն են թելադրում
Նշանված տղա էի: նայր ինը
առներ, դա էլ հազոր էի: Կա-
րո՞ղ էի ասել՝ չէ, սա դորւ չէ

Ազնիվ Սակարյան (61)
Նախին են եկել են Երեխան
Օտրի համար դրացական հ
գուստ-դայուսակ առնեն: Ա
ցյալ տարվա համեմա՝ ամե
ինչն էլ ահազին թանկացել
Երեկ մեր գումարի մեջ չեղու
վորվեն: Երեք դրացակահաս
րակ Երեխան ունեն: Մրգաւս
գյուղից Եկեղի-հասել են էտե
ռ մի ինչ էժան առնեն, թե
մեր հարեւանն էլ է Էսմիսի բա
ներ վաճառում, բայց կրկնա
թանկ: Տղա Երեխաներ ե
տուս-տուս մնեանում են, ոչին
եթե մի ինչ էլ որակին ուսադրու
թյուն չդարձնեն, աշխարհը կ
փլվի: Երկու ամսից կոչեկն է
փոփանում, տալվարն էլ: Մս
ծում են Երեխին միասին հ
սուն հազար դրամը հերի
Տեսնեն կտեղավորվեն:

Գայանե Սիմոնյան (56)
Յիմա խանութքներն էլ որ մա-
գաս, հնարավոր է հարմա-
գնով աղրանի առնես: Բա-
ստվորել եմ տննավաճառին: Ա-
մեն ինչ կա, մի բանի ժամո-
արեւուրդ կանես-կզնաս: Ու
դակի դես է լա փնտես, որ
րակն էլ գտնե մի իջ տեղը լին-
Շաքը թուրքական աղրանի
Յա, ես էլ եմ դեմ թուրքականի
բայց տեղական կա՞: Եթե լին-
բայց նաեւ թանկ չիմի, սիրր
կզնեմ: Դայկական արտադրո-
բան դայուսակներ եմ տես-
բայց դրանց մեկի գմով ես ե-

Քունին ի նղաս Լիքանանում սիրիացի փախստականների

Զորջ եւ Ամալ Քլունիները հայտարարել են, որ ծրագրում են 2,25 միլիոն դոլար նվիրել Լիբանանում 3000 սիրիացի փախստականների համար յոթ դոկտորական համալսարակության համար՝ ուղարկելով առաջարկ՝ պահպան և ազգային ազգային պատմության համար:

«Գրդայ Ծիռ-Ծովաբար» շաբաթաթերթը:

«Հազարավոր միջացի Երեխաներ օրկված են հասարակության ակտիվ, արդյունավետ անդամ լինելու հնարավորությունից, որովհետև իրենց չափանիւնը ծագում է ամենամեծը և ամենապահանջանակահատվածում: Մենք չենք ցանկանում կորցնել մի աճբողջ սերունդ եւ հավատացած ենք, որ կանոնավոր կրթությունը կարող է փոխել իրադրությունը», ասել են Օրանի: «Google-ի», «HP-ի» եւ «UNICEF-ի» աջակցությամբ եւ նյութական օժանդակությամբ ԶՈՒՄիների մտադրությունը իրականություն է դարձնալու եւ ուսման ու տեխնիկական նորագույն սարքավորումներից օգտվելու հնարավորություն է ընորհվելու դատերազմի դատարով իրենց մանկությունը կորցած Երեխաներին:

Յիշեցնեմ, որ Ամայ Զոյլնին ծագումով լիբանանցի արաք է:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Խմելու ջրի սակագինը կրարանա: Նման հայտով հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողով է դիմել այս *swarվանից* արդեն ամբողջ Հայաստանի Հանրապետության *swarածիքի* ջրամասկարարման օղերանոր «Վեռլիա ջուր» ընկերությունը: Եր հայտում ընկերությունն առաջարկել է Ենթակայի 1 խմ ջրի համար սահմանված 180 դրամ սակագինը դարձնել 194,3 դրամ: Հանձնաժողովն այդ հայտը կիմնարկի 90 օրվա ժամկետում, բայց, ամենայն հավանականությամբ, փոփոխված սակագնով ջուր կտանանք 2018-ի հունվարից: Թե ինչ չափով փոփոխված, դեռևս հայտնի չէ: Սակագինը որոշում է հանձնաժողովը՝ համարտասախան ուսումնասիրությունից հետո: Սակայն մինչ այդ, ինչուս սովորաբար լինում է նման դեղուերում, բնարկման առարկա է դառնում սակագինի փոփոխության դաշճամբերին առնչվող հարցը: Մյուս կողմից էլ, հակառակ վերջին *swarիների* սովորությանը, այս անգամվա սակագնային փոփոխությունը կարծես թե բողոքներ չի առաջացնում, ինչն ավելի մեծ հարցականներ է առաջացնում: Նախ՝ անդրադառնանք սակագինի բարձրացման դաշճամբերին:

Երեանցիների համար
մեկ տարվա մեջ
երկրորդ կտրուկ
բանկացումը

Հիւնվարի 1-ը Երեւանի բաժանորդները խնելու օրի 1 խն-ի համար վճարում էին 170,25 դրամ: Հունվարի 1-ից սակագինը դարձավ 180 դրամ: Դա տեղի ունեցավ, երբ «Վեռլիա ջուր» դարձավ ամբողջ Հայաստանի Հանրապետության տարածի ջրմատակարար ընկերություն նախկին մի քանի ընկերությունների՝ «Հայջրմուղկոյուղու», «Լորիջրմուղկոյուղու», «Շ-

Էլեկտրական էներգիայի սակագինն էր բարձրացել (2015-ին) կամ փոխարժեի կարուկ տասնուում էր արձանագրվել (2014-ին): Հետեւարար, ո՞րն է լինելու օրի սակագին նոր բարձրացման դաշտառը հարցի դասախսանը միակն է՝ ինչ թե այս բարելավված Երեւանի ջրամատակարարնան համակարգի հաշվին բարելավել վիճակը նաեւ Հայաստանի մյուս բնակավայրերում:

բակը ընդունուուրու» եւ «Նոր ակունիքի» փոխարեն: Մինչ այդ, ֆրանսիական «Վեռլիա» ընկերության ստեղծած «Երեւան ջուր» միայն ճայրավաղաքի եւ հարակից բնակավայրերի ջրաճակարարանան օբյեւտն էր:

Պահպանական աշխատանքները առաջանձնական են այս գործության մեջ:

Պետք է փաստել, որ վարձակալության 10 տարիների ընթացքում ֆրանսիական ընկերության կողմից Երևանի ջրամատակարարման համակարգում լուրջ դրական փոփոխություն այս, ինչի նախը ասվեց վերեւում սակագին նախկին Երևանի բարձրացումը զույթ Երեւանի համար ոչ մի ժնիւթեական հիմնավորում չունի եւ հանրապետության մնացած բնակա-

Ձրի սակագնի նոր քանկացում
ո՞ւմ հաւըլին եւ ինչո՞ւ առանց բռղորդի

նաեւ ընկերության՝ ռուսական
«Ինտեր ՌԱԾ»-ի եւ «ՔԵՑ»
ի ռուս և անգլիական լեզվում:
Պետք է օգտագործեալ այս բառերը՝
ուստի հայության պահպանի համար:

Դրամից: Այդ դեղումը ինչո՞ւ «ժողովրդի սոցիալական վիճակի» համար փողոցներ փակող ակտիվիտետը չեն «դայբարում», ի՞նչ է դատահել:

Կողմից նախագահի եւ վարչապետի մակարդակով հայտարար կում էր, որ էլեկտրական էներգիայի սակագիր բարձրացումը այլընտրանի չունի եւ սննդապահութեանը դես հիմնավորված է (ինչն, ի դեպ, հետագայում հասարաւեցած նաև միջազգային առողջութական ընկերությունը), մյուս կողմից՝ շողոքորում անհանդրության վերջնագրերով խոսդութիւն նրանց անվանելով «գիտակիցներ»։ Թե ինչո՞ւ է դա արկում եւ ինչքանով էին գիտակիցները առաջարկությունը տալու հայտենասեր ասած ֆալիշ եւ սոցցանցերի վերոնշյալ «գեներալները», այն ժամանակ գուցե շատերը չէին գիտակցում, բայց հիմա արդեմ խաղաբարերն անբողոքյամբ բացվել են։ Եվ դժվար չէ հասկանալ, թե ինչո՞ւ էլեկտրական գիտակիցները թանկացման դեմ նմանակ գործորություններ են սկսվում իսկ օրի սակագիր՝ մեկ տարվա ընթացքում երկրորդ կտրուկ թանկացման դեմ՝ բարձրացնելու դադարականությունը։

րություն «Ինչեր ՌԱԾ ԵՒՍ»-ի,
«Վեռլիան» ֆրանսիական ըն-
կերպություն է, իսկ Ֆրանսիան՝
ԵՄ երկու առանցքային դեմո-
քրումներից մեկը: Ինչղե՞ս կա-
րող են Եվրոպական ֆինանսա-
վորում ունեցող հասարակա-
կան կազմակերպություններն ու
նրանց ակտիվիտետը հակաֆ-
րանսիական բարոգչությանը եւ
գործողություններով գրառվել:
Այսինքն, ուրիշ ոչինչ, թե չէ՝
«հայրենասե՞ր», «գիտակից»,
«ժողովրդի սոցիալական վի-
ճակ»...

Հիմնվել է գերմանա-քուրֆուս-հայկական բարեկամության ընկերություն

Նախաձեռնությունը դաշտանող-ների թվում են Բունդեսբաֆի ճախակողման կուսակցության առաջնորդներից Դիտմար Բարգչը, դաշտաբան Վոլֆանգ Գուտսը, Կանաչների կուսակցության նախագահ Շեմ Օգենդիրը, Վիդասան Վարուժան Ուկանյանը, եւ մի շարք գրեմանացի, թուր եւ հայ արվեստագետներ ու գիտականներ:

Հիմնադրման արարողությունից հետո Տեղի է ունեցել համերգ «Auf dem Nichts» (Ոչնչի մասին) խորագրի ներքո, որի ընթացքում հնչել են Սթիվ Ռայխի, Թուրլուկու Էշերինի, Կոնրադի Դել Ողօքարիոյի եւ Մարկ Սինանի ստեղծագործությունները՝ նվիրված ընդհանրապես բանությունների կիրառման դեմ:

४८

ՀՈՎԻԿ ԱՖՅԱՆ

Մեղքի և լուսավորման հետախուզություն

Աղրեթաներենում երկու ու-
սագրավ բառ կա՝ «Սփրա» եւ
«բալթաջի»: «Սփրա»՝ նշանա-
կում է առաջին անգամ: Orh-
նակ, երբ աղրեթանցի ջահել
տղան գնում է աղրեթանական
բանակ, ուսում է այնտեղ տա-
ճադրվող առողջ սնումոց, ամեն
անգամ թեյի հետ էլ երկու հաւ ըն-
կոյզ՝ մեղրով, ու գիտեր բռնա-
բարում վաշի երեսուն տոկոսին,
ընդ որում առաջին անգամ, դա
կարելի է կոչել «Սփրա»: Ի դեպ,
«Սփրա» է կոչվում աղրեթանա-
կան ազգային մի ծես, որի նա-
սին դեռ կխոսենք: Խոկ «բալթա-
ջի» բառացիորեն թարգմանա-
բար նշանակում է կացնով մարդ,
այսինքն այդ երկում այնքան շատ
կան կացնով մարդիկ ու այնքան
դա նորմալ է, որ, օրինակ, Lենին-
րամի փողոցներում կացնով մե-
կը կարող է մՏնել խանութ եւ օրի-
նակ անանովսի ծանոն գնել, որ
աղրեթանցիներ իրենց լեզու են
ներմուծել «բալթաջի» բառը,
ոետ էր չչ ինչ-որ կերպ կոչել ի-
րենց երկում շատ հանդիպող
կացնով մարկանց:

Աղրեցաներենում կա մի ուլ-
սագրավ բառ եւս՝ «Քիրըման»,
որը թարգմանաբար նշանակում
է հեռու, բայց այն լայնորեն կի-
րառելի չէ հարեւան երկրում, հա-
մենայն դեպքու ավելի շատ կի-
րառելի չէ, քան «սփթա»-ն եւ
«բալթաջի»-ն: Ու սա բնական
է և երկիր ու ժողովուրդ, ավելի
ճիշճ երկիր, քանի որ աղրեցան-
ցի ժողովուրդ բառակաղակ-
ցությունը մի իհշ արսուրդի ժամ-
րից է, որը դարսվել է դաշտեազ-
մում, որի գինվորները փախել են
ու փախչում են մարտի դաշտից՝
թողնելով այնտեղ իրենց կիրա-
վոր գինվորներին, ջիանդամը
նրանց, թողնելով մարտադաշ-
տում իրենց թանկարժելի գինամ-
թերքը, չի կարող հեռու ունենալ,

fwāñh nr hērnuṣatiṣṭyūlāñā wju wāñe-
ñh hāñkāwāñāñ t; Ḫolāñtāñ, ḥtā hī-
ñw wājñtāñ t ē tēñt, Ḫillāñh wājñ-
tāñ t ē kāñntēñt; Ḫil fwāñh nr zol-
ñtāñw azñt sāñkēñ tāñ hāñtēñwāñh
hērnuṣāñtēñh v̄rā, māññawāññt, pñ
hāñtēñwāññ wāññ nōñvāñ ḫññpññtēñ
tū tēñkññ t, nrññ h̄tēñg hāñtēñ t
tū h̄r ḫññwāññtēñwāññ nñz ḫññ ḫññpññ
hērnuṣāñtēñh ḫññwāññ z̄t nūñtēñt;
Z̄tññ wāñ z̄tññh, ḫññtēñwāññ tñ
tññtēñt, tññtēñt, tññtēñt;

զանցիներ չկան Ղարաբաղում
եւ ինչո՞ւ աղրբեջանցի տղա երե-
խայի «սփրա»-ն չեն տննում
Ղարաբաղում:

Իմիջիայլոց՝ «սֆրա»-ի մասին։ Չարկ է նկատել, որ այս ծեսը մինչեւ հիմա անցկացվում արքեօնական գյուղերում, ընդունում մեծ ժողով։ Նախ ադրբեյջանցի ընտանիքը տղա է ունենալում, հետո նա մի իր մեծանում ու սկսում վազվագել, հետո տարակում է վազվագում, հետո՝ հարտանի ու հենց հարտանի բակից ինչ-որ բան է գործանում, օրինակ հավ, ապելի ակիշվաներ՝ այլող գործանում է ու կամ տեղում սատկացնում, կացնով բնականաբառ ու միամգամից դարձնունաել «բալթաջի», կամ էլ բերու է իրենց տուն, որտեսզի հայրիկ մոռթի, հայրիկն էլ, բայի որ մոռթելու մեծ սիրահար է, անմիջապես մոռթում է ու հենց այդ դպրի հիջ սկսվում է որդու «սֆրա»-անմակասարությունը։ «Սֆրա»-այսինքն առաջին գողությունը Արքեօնական այսինքն, երբ տղաներիսն առաջին գողությունն կատարում, իսկ նրանք բոլորը դժու կատարում են, դա կոչվում է «սֆրա»-

թա» ու դա նօվում է: Դա, տուժել
կողմ հանդիսացող հարեւանն
որդես կանոն նշանակվում է ս
դանի թաճարա ու մի բանի ա
գամ դաշում է «սֆթա»-ի հեր
սին, ըրումները, որդեսզի մա
կուց նաեւ բաճակում ծառայ
լուն սովորի:

Ղիմա այս մարդիկ մեծաց
են ու ծաղրում են մեր հեռուստ
Ի՞նչ: Զէ, մինչեւ ծաղրելը նրա
բանակ են գնում, այսեղ լա
սմվում են, որն, ինչըեւ Ադրբ
ջանի ՊՆ ղեկավարն է նշտար
նողաստում է զինվորների սեռու
կան ցանկության բարձրացմա
նը, աղայ բռնաբարում են իրենց
ծառայակիցներին, ընդ որու
կառ չունի բռնաբարվողի ա
զանունը Ալիքն է, Զաքարով՝, բ
ժարութան: Եթե այդ դահլիճ
զորամասում սպաներ կա
նան էլ են իրավիրում ա
միասեռական խրախնամինի
մանավանդ, որ ադրբեջանց
կան բանակում միասեռական
կրթում մի շարք սպաներ կան,
որով արդեն տևահոլովակներ ե
տեղադրում համացանցում՝
րենց արտասահնանյան հեռուս
թյունների մասին ու այդմետք

Ինց հերոս զգալով՝ մուշ-մուշ
մնում են, մուշ-մուշ եւ իրա գր-
կած, ամեն ճահճակալին՝ մի
խանի հոգով, իրա վրա, կողին,
տակ եւ լիվ մերկ: Չետք զարթ-
ուում են ու սկսում ծաղրել: Այ-
նյանց չէ, ինչը տրամաբանա-
կան կիխեր, այլ հայ հերոսնե-
րին. բա էլ ի՞նչ անեն, ին չժ՞ն
կարող օրվա բոլոր ժամերին բռ-
նաբարել, որքան էլ սպունդը հա-
մադարասխան լինի, դեսերն
էլ՝ ընկույզով ու մեղրով համեմ-
ված: Սա՝ աղրեջանական բա-
նակի ստորին շարթերում: Ավելի
բարձրասիհանները, հասկա-
նալի ե, ընկույզն ու մեղրն ավելի
շատ են օգտագործում, օրինակ
Աղրեջանի Պու Շենիու բոլոր
գեներալների աշխատանյակ-
ներում չորս իր հաստա կա. մե-
կը՝ Ալիեկի լուանկարը, մյուար՝
ընկույզ, երրորդ՝ մեղր, չորրորդն
էլ աղրեջանցի զինվորի հա-
մազգես, որմեսզի երբ գենե-
րալն ուզի, նայի Ալիեկ նկարին,
ինչ աղրեջանցի զինվորի
համազեսից ու... հերոսան:

Եթե հանենք գենիը, աղաս սա է ադրբեջանական բանակը, որին կարելի է հանգիս կոչել «բալթաշխանոց», որտեղ ամեն մեկը տոնել է իր «սֆրա»-ն, յուրաքանչյուրին կարելի է անվանել «բալթաջի» եւ բռնաբար, ընդ որում, որքան օս են ու մեծ ուսադիրների աստեղը, այնքան օս է ու մեծ բռնաբարելու ցանկությունը: Այնտես որ կարելի է միջոց գտնել՝ զրկելու ադրբեջանական բանակին ընկույզից ու մեղրից: բռնաբարալու ցանկությունը այլևս չեն ունենա, սփրում կացնով միմյանց գլուխները կկտրեն, հետո կուտեն....

Ամեն դեմքում, եթե անգամ մեր դիմաց սրանք են կանգնած, դա չի օւանակում, որ մենք դիմուի դպրատենի հերոս լինելուց:

Օգնելիք բանակին, Պեղումուա

Дամանակին մի թատրոն կար:

Միայն մեկը, առաջինը: Բոլորն այնտեղ էին գնում ու դեռ չեր ծնվել այսպիսի հանդիսատես, որը բենադրության ընթացքում ոչ թե մտածե՞ր տեսածը հասկանալու ուղղությամբ, այլ՝ մեկ այլ թատրոն ստեղծելու մասին: Այ հենց այդ առաջին թատրոնում բենադրություն էր: Բենում են թագավորը, նրա զորքը, նազիր-վեզիրը, թագուհին, արքայազնը, մյուս արքայազնը՝ «ես երեք արքա չեն կարող դառնալ» դիմի արտահայտությամբ, արքայադրուտըր... Մի խոսքով: Հանկարծ, ըստ բենադրության, բենում հայտնվում է հարեւան երկրի սուրհանդակը: Նա նամակ է բերում ու այն հանձնելով արքային ասում. «Իմ արքայից՝ դասվելի արքային, կարդա, ով արքա»: Արքան, կրկին ըստ բենադրության, բացում է նամակը ու հայտնաբերելում, որ այնտեղ ոչինչ գրված չի լինում, մատու թուղը է, սա արդեն՝ ըստ բենադրության չի լինում: Բան այն է, որ թատրոնի անձնակազմը որոշած է լինում կատակել արքայի դերում հանդիս եկող դերասանի հետ ու նրան հանձնել մահուր թուղը, սա այն դարագյում, երբ դերասանը երեք անգիր չէր անում այդ նամակի բովանդակությունը, բանի որ նիշը այն բացում էր եւ կարդում: Դիմա, փաստորեն, նամակում գրված ոչինչ լինում: Բայց, բանի որ արքայի դերասանը մեծ վարդես է լինում, նա նամակը նորից հանձնում է սուրհանդակին ու, հասկանայի է, ոչ ըստ բենադրության, ասում՝ «Իմ երկրում ընդունված չէ, որ արքան նամակներ կարդա, այն էլ հարեւան թագավորի. իմիդ կարդա»: Սուրհանդակը վերցնում է նամակը ու որովհետեւ իմիդը եւս մեծ դերասան է լինում, դարձաբե

անբախս, քանի որ արքա չէր խաղում, այլ սուրհանդակ, ասում է. «Ով արքա, իսկ մենք երկրում ընդունված չենք, որ սուրհանդակները կարդալ իմանան, որդեսզի նրանից չկարդանան կարդալ արքաներին ուղղված նամակները: Ես անգրագետ եմ»...

Այստեղ այս դասմունքուն ավարտվուի է ու հայսնի չէ, թե անքառ նամակն ի վեց ջո ո՞վ է կարդում, կամ ի՞նչ է անում հանդիսատեսը, կամ որի՞ն են խնում արտասու մյուս դերասաններ՝ բեմադրությունից հետո, երբ բնարկելիս են լինում այս դասմական դարձած կատակը, բայց դա երեփ կարենու էլ չէ:

Հիշեցի այս դատարկությունը, բանի ու
Մշակույթի նախարար Արմեն Ամիրյանը
Սունդուկյանի անվան ազգային ակադեմիա
միական թատրոնի անձնակազմին է Օտքա-
կայացրել թատրոնի նոր տնօրեն Վարդան
Մկրչյանին: Վերջինս էլ հայտարարել է, որ
բավականին շատ ու մեծ ու լուրջ ծրագրեր
ունի, որոնցից կիսեն, օրինակ թատրոնի
ֆեյսբուքյան էջի թարմացումը, նոր կայիչի
թողարկումը եւ այլն: Բայց ամենակարևո-
տը, դպրու Մկրչյանը հայտարարել է, որ
այս թատերաշօջանց սկսած, թատրոնի եւ
ՊՆ-ի համագործակցության արդյունավետ
Սունդուկյանի անվան ազգային ակադեմիա
միական թատրոնի յուրաքանչյուր տոմսի 10
տոկոսն իրեն կուտղեն հայոց բանակին:

Գաղափարն իմբին հրաշալի է, ավելի
ճիշտ՝ լավն է, ավելի ճիշտ՝ վարդ չե... Մի
խոսքով, այսուհետ նրանք, ովքեր թարռն
չեն գնա՞ թաճակին լավություն չեն անի՞
քանի որ նրանք, ովքեր թարռն կզնան, թա-
ճակին լավություն արած կինեն: Թաս-
տրոն, ասիմի՞ն! Սունորուսան, համեման-

դեմու այնքան ժամանակ, բանի դեմու մյուսներն էլ իրենց տոմսերի 10 տոկոսը չեն ուղղի հայոց բանակին: Պարզ Սկրտչյանը, ցավու, չի խոսել Սումբուկյանի նոր թատրուացանում սպասվութեակայացումների մասին, գոնե տիեսների վերնագրերը տար, ինչը շատ կարեւոր կներեմ, բայց ավելին, բան այն, թե ուր գնալու թատրոնի տոմսի 10 տոկոսը: Բան այն է, որ եթե սուլդուկյանցիներին դեմու է, որ թատրոն զան նրանի, ովքեր այն սիրում են ու դրամից բան են հասկանուած եւ առհասարակ հասկանալ սիրում են ու ձգտում են, այդ դաշճառով էլ թատրոն են զայիս, այլ ոչ թե նրանց դեմք է, որ թատրոն ուղղակի շատ մարդ զա, առա ավելի կարեւոր է այն, թե ինչ ներկայացումներն են խաղալու թատրոնում: Իսկ եթե սուլդուկյանցիներին դեմք է, որ թատրոն մարդաւաս լինի, որ ամեն մեկը զա այս տեղ, բանի որ ամեն մեկս էլ մատանում են թանակին օգնելու մասին, ու եթե սուլդուկյանցիները չգիտեն, որ ամեն մեկս թատրոն չի գնում, հակառակ դարձագույն աշխարհի բոլոր թատրոնները փառակած կլինեին, ու նրանց դիմաց կանաց կվաճառեին, առա այս նախաձեռնութեանը լավ է, բանակին օգնեւու տես:

Օգնենի բանակին լրումքը շատ չէ՝ օգտագործում, չենի չարաշահում, ազգայի ջառակիչ դատերազմում դրա վակ չենի դարձնում: Հասկանալի է, անուեց, որ մեր բանակն օգնության կարգությունի, ոչ այնան, որևէ ուժի, որքան հենակերպ է բայց մարդիկ, այսին կարելի բարձրաձայնել՝ օգնենի բանակին: Ինչը վկայություն է ունենալու համար:

Նեն այդ ամսական լրացուցիչ 2000 դրամը ու չեն կարող գտն Երևան ու տեսնել թե ինչպես է Օթելլոն արդեն բանի՞ դար խեղում անձան Դեզիբնոնային, կամ ինչպես է Համլետը բաճարացնում դարի անլուծելի հարցը: Նրանք ուզում են բանակին օգնել, բայց բանի որ թարոն չեն կարող գտն, մենք նրանց ասում ենք՝ դրու չեմ օգնում բանակին: Սա ճիշճ է: Կամ ինչո՞ւ է միայն Սուլողուվյանն իր տոնի 10 տոկոսն ուղղում հայոց բանակին, բայց մյուս թարոնները, Օղերան, դաշկերասրահը, դաշնության թանգարանը, տուն-թանգարանները չեն ուզում բանակին օգնել: Սուլողուվյանն ամենալավն է, ամենահայրենասե՞րն է, այս դարզամես առաջինն է, ուստի մյուսները եւս միանալո՞ւ են այս նախաճենությանը ու մենք ումենալու ենք մի կողմից բանակին օգնող, մյուս կողմից թարոն սիրող ու հաճախող կիրք ու հայրենասեր, տոկոսն ու իմաստուն, գեղեցիկ, ավելի շատ՝ մատուվ հասարակություն: Ու Սուլողուվյանի այս նախաճենությունը դրա՞ն է ուղղված... Հնարավոր է՝ այս, բայց ամեն դեմքում մենք հիշում ենք, թե ինչ եղակ առաջին թարոնի բեմում, երբ հարեւան երկրի սուրհանդակը արվային նամակ բերեց: Քիշում ենք ու հասկանում, որ թարոնում թոթերը չեն կարենու, անգամ եթե դրանք թոթադրաներ են, կամ շատ հայրենասեր որոշումներ, այլ խաղը, դերասանը, վարդետությունը: Մրանք են թարոն իրավիրում, իսկ բանակը... իսկ բանակը միշտ սփյուռք է, տեղեր կամ, թարոնից շատ ու շատ հեռու, եւ արդարացնիրեն:

ՎԱՐՐԱՄ ԱԹԱՆԵՍՅԱՆ

Ամերիկանակերս

Երկարականջի համառությամբ

Բոնիա-Ներգեգովինայի ղաւոնակցի հետ բանակցություններից հետո արզործնախարար Նալբանդյանը, ղաւասխանելով լրագրողների հարցին, անդրադարձել է Ելմար Սամենյառով՝ «սուբսանիսիվ բանակցությունների սկսելու» մասին հայտարարությանը եւ հակադարձել, որ եթե Արքեջանը ղաւասար է խնդրի խաղաղ կարգավորմանը, ապա դեմք է հաստաժ հավատարմությունը Երեւ հիմնական սկզբունքներին: Փաստացի՝ Նալբանդյանը դիմանագիտական «ծովակ» է ստեղծել, որովհետեւ համաձայն լինելու ուժ կամ ուժի սղանալիքի կիրառման բացառմանը, տարածքայիշամբողջականությանը եւ ժողովուրդների իրավականակարությանը ու իննոնորումանը՝ Աղրեջանի դեմքում նեանակում է ճանաչել, որ Արցախի Վերջնական կարգավիճակը դեմք է որոշակի նրա ժողովրդի ազատ կամարտահայտությամբ, որը ղաւասարի կիրար բոլորի, առաջին հերթին՝ ղաւոնական Բափի համար: Նման հանրավետի արդյուններին ոչ չի կասկածում, եւ արզործնախարար Նալբանդյանը աղրեջանական կողմին դրել է շատ անհարմար վիճակում Դրանով է ղայճանավորված Աղրեջանի ԱԳՆ խոսնակի հոլովական արձագանքը: Դուրս գալով դիմանագիտական ղաւասարության սահմաններից, նա Դայաստանի արզործնախարարի հստակ ծեսակետություններն անվանել է «անհմատ բարախար» եւ հերթական անզամ Անգամակություններ կազմության հայեցակարգը:

Նրա կարծիքով՝ «սուբսանիսկ բանակցությունները են թաղրում են սատու-վլոյի փոփոխություն»: Այնուհետև նա բավական երկարաւուն անդրադարձ է կատարել ԼՂ կարգավորման սկզբունքների նախադասմությանը եւ ավելացրելու որ դրանք «որպես առաջին առ ենթադրում են հայկական զորքերի դուրսքերում Աղրթեզանի Լեռնային Ղարաբաղի տարածքանի ուրուց տարածներից, իսկ հարկադրաբար տեղահանվածները մետք է վերադառնան»: Աղրթեզանի ԱԳՆ խոսնակի ասելով՝ «այդ սկզբունքները վերահաստաված են ԵԱՀԿ ՄԽ համանախագործ երկների Ավիլյայի, Սուսկովի եւ Լու-Կորոսի հայտարարություններով»:

Որդա այդղես է՝ առարկելու հարկ չկա: Խնդիրը, սակայն նրանում է, որ Ռուսաստանի, ԱՄՆ-ի և Ֆրանսիայի նախագահների և հետազոտման ԵՎՀԿ ՄԽ համանախագահ Երկրների արքորդնախարարների, ինչպես նաև համանախազգահների հայտարարություններում, դրանց ժուրց բոլոր մեկնարանություններում միանալու կորեն ընդգծվում է, որ Կարգավորման սկզբունքները միանական են, փարեթային, դրանցից մեկը մյուսի նկատմամբ առավելություն չունի, հնարավոր չկատարել բայց նեկը՝ չկատարելով մյուսը, իսկ ադրբեջանական կողմը հայտնի Երկարական կենդանու համառությամբ անընդհատ եւ ցանկացած առումով կրկնում է նոյն հիմնարությունը, որ կարգավորման «առաջին բայլ նշանակում է հայկական զորքերի դուրսերում ԼՂ ժուրց տարածներից եւ հարկադրաբար տեղահանվածների վերադարձ»: Ադրբեջանական կողմի դասկերացմամբ եւ ներկայացմամբ կարգավորումն «այստեղ ավարտվում է» եւ զայխս է «տարածաւեցանում կայուն խաղաղության եւ ժողովուրդների համակեցության ժամանակը»:

Արգոնենախսարաւ Նալբանդյանը Բարվին դրդել է Ա-ից հետո ասել նաեւ Բ-Ը՝ հրադարակավ ընդունել, որ կարգավորման հայեցակարգը մեկ միասնական-ամբողջական եւ փաթթային է: Այդբեզանը դատասխանել է Վաղուց ծանոթ դատարկաբանությամբ, ինչզ վկայում է, որ հակառակորդ Երկիրը չունի կարգավորման նոյատակադրվածություն: Պատճառը դարձ է. կարգավորումը, եթե տեղի է ունենալ ԵԱՀԿ Սև համանախազաքանի երկների առաջնորդների հայտարարությամբ հաստաված հայեցակարգով, տանում է ԼԴ փաստացի ամենախության միջազգային լեզիտիմացման: Այինիվ համար դա բաղադրական նաև է, ուստի նա ամեն գնով փորձել եւ փորձում է նենզակիոնել բանակցությունները, կարգավորումը եւ տարածաշրջանում խաղաղության եւ համակեցության ստեղծման հեռանկարն առհասարակ: Խնդիրը ներկայացնելով «օկուպացված տարածքների եւ հարկադրաբար տեղահանված ների» կրվաճիռը եւ անտեսել, որ հակամարտության կարգավորումը նշանակում է Արցախի վերջնական կարգավիճակի որոշակում, նշանակում է խուսափել դատասխանատու որոշում կայացնելուց, նշանակում է դադարանել ժիման գծում լավածությունը եւ դարձալ հուսալ, որ աշխարհավայրական կոնյունկտուրայի փոփոխության դեմքում հնարավոր կինդի հացը «մեկընդհմհչ լուծել» ուազմական ծանադարինք: Այդբեզանի ԱԳՆ խոսնակի հայտարարությունը դա վմասնում:

Բավկում Երևարականջի համառությունը շարունակում է մնալ արտաժին բաղաբական ուղեգիծ, Ալիեւը փորձում է այն դարձնել դիվանագիտական ռեսուրս: Այս իրավիճակում միջանորդներին մնում է եւս մեկ անգամ կոնսոլիդացված վերաբերմունք արտահայտել՝ մատնանշելով, որ ադրբեջանական կողմը միտումնավոր ծախողում է կարգավորման բոլոր փորձերը եւ անցնել առօք՝ ուղղակիորեն սկսելով Արցախի անկախության միջազգայնացման գործընթաց: Միայն այդ դեմքում Բագրին կվերադառնա բանակցությունների ռեժիմին եւ հնարավոր կլինի բննարկել հարակից հարցերը եւ գտնել բոլոր կողմերին բավարարող լուծումներ: Եթե միջնորդներն իրոք շահագրգուված են, որ արածաւազանում կայում խաղաղություն հաստատվի, ապա Արցախի անկախության ձանաչումն է դրան հասնելու ամենաօդիմալ լուծումը:

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ

Պ.Գ.Բ. Էսերքեմիկ աշխարհագաղաքականության միջազգային անվտանգության մասնագետ

ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ամերիկացի արդեն նախկին հաճախախազական շոգանոյի հայտնի հայտարարությունը ղարաբաղյան հակամարտության մասին վճարումների այլի է բարձրացրել թե ԶԼՍ-ներում ետք սոցիալական ցանցերում։ Մադրիջան կոչվում է հայտնի սկզբունքների մի մասի հերթական բարձրագույնը առիթ է հանդիսացել, որ «Ղարաբաղյան հակամարտության» տասնյակ նորահայք ու ինքնահայք չափ «մասնագետները», մեծ թե փոքր, տաս իրենց բառերում առաջարկությունները, մեծ թե փոքր, տաս ավելի համար առաջարկությունները, որոնց ուժամասնությունը միայն աչի չեմ ընկույն իրենց առանձնակի օրիգինալությամբ, այլեւ տաս դեմքերում կրկվում են։

Այսինքն, եթե ինչ-որ մեկը փորձի կարծիք կազմեն
այդ հականարտության մասին, լտելով ինչող այս
բազմաթիվ կարծիքները, առա տապարություն
այնպիսին է, որ դա հայության ու նրա խնդիրների հետ
առանձնապես կատ չունեցող հարց է, որը փաթաթե
են մեր Վզին ու ստիլում են գրադվել այդ հարցի լուծ
մաճք: Թե՛ Քայաստանի Քանրաբետության բաղադր
ցիները, թե՛ թեմայով ուղղակի հետարքրվող մարդ
կանց համար հնչած բազմաթիվ մեկնաբանումների
էլ հասկանալի չի դառնում, թե այդ ինչ հականարտու
թյուն է եւ ինչու են մեծ թվով նարդիկ տառադրում այ
հարցի չուժվածությունինց՝ ինչու այն հնարավոր չ

արդ հիշեցրել էր, որ «Երբ մենք հայեր լուսավորված էինք աստվածաշնչան լուսով, դուք թիժանացիներդ աղրում էիք ճոփ անտառներում»: Չնայած դրանից հետո թիժանացիները դրւու էին եկել անտառներից ու աղրում էին դալամերում, սակայն նրանց վարդ առանձնադես չէր փոխվել:

Հայկական հարցի փոփոխությունը ու նրա նշանակության աճն ու անկումը կաղված էին նաեւ տարածքաշահում շարունակվող աշխարհապահական զարգացումներով, ինչի հետևանքով տեղի ունեցավ Հայոց ցեղասպանությունը, ինչն իր հերթին հանդեցրեց նաեւ Հայկական հարցի ձեւաչափի ու օրակարգի փոփոխության: Այն դադարեց կարեւոր տեղ զբաղեցնել այսպես կոչված Արեւելյան հարցում, չնայած վերջինս նույնութեան կարծես թե հետ մղվեց համաշխարհային բաղադրականության օրակարգից:

1918թ. ստեղծված առաջին հանրապետությունը չկարողացավ եթ դառնալ նույն այդ Քայլական հարցին, դրա լրտունը շարունակաբար կադելով Արևմտյան ետրությունների բարյացակամության հետ, նոռանալով նույն այդ քրիստոնացիների համար դժողովները, որ «մեր նավերը ձեր սարերը չեն բարձրանում»։ Ժամանակը եւ Առաջին հանրապետության ձախորդունը ցոյց սվեցին, որ դրա բաղաբան ովկապարթյունը առանձնապես չէր առանձնանում մեր կղերական դեկավարությունից, հավատալով «Քրիստոնյա» Եվրոպային ու նրա բար կամեցողությանը։

Ինչեւ, Արագին հանրապետության ձախողումը եւ դրա խորհրդայանցումը էլ ավելի հետին դյան նշեցին Քայլական հարցը: Քայլաստանի դառակտումն ու բա-

Ղարաբաղյան հարց զոյնություն չունի

լուծել փոխզիջնան տարբերակով ու, վերջապես, ի՛շ չու կան մարդիկ, որոնք համառութեն չեն գնում որևէ ցէ զիջնան այդ հարցում: Այս մեկնաբանությունները ոչ միայն չեն օգնում հասկանալու հիմնախնդիր այլև հեռացնում են դրա բուն էությունից: Պատճառ ներից մեկն էլ այն է, որ այսպես կոչված մասնագետ ները իրենք են ուս վաս ղատկերացնում խնդր ստեղծնան ղատճական արմանները եւ դրա բուն էությունը:

Այս ասիթով կիշեցի իմ հաճալսարանական երկու դասախոսներին՝ դրոֆետուրներ Յայկ Ղազարյանին եւ Լենդրու Խուրեռովյանին. քազմավասակ այս գիտականամերը, դեռ ԽՍՀՄ-ի գոյության տարիներին կազմում էին դասախոսական երկու տարբեր կուրսեր, որոնք կոչվում էին հաճաղատախանարաք՝ Արեւելյան հարց եւ Յայկական հարց: Այն տարիներին, երբ մեծ ուսանողներին անհասանելի էին արեւմոյան գիտության առաջատար աշխատանքները, ու մենք շատ տապահ դասկելեացում ունեինք աշխարհաբաղադրական նության կամ ասենք աշխարհառազմավարության մեջինների ու ժեսությունների եւ դրանց օւսանակության մասին, մեր դասախոսների ու նրանց բանավոր հնչած դասախոսությունների միջոցով էին ծանոթանաւմ այդ դրույթներին ու հասկանում, որ, դարձվում է գոյություն ունի Յայկական հարց, որը մաս է կազմության հարցին:

Այստեղից էլ դարձ էր դաշնում, որ 19-րդ դարի վեց
ջին եւ 20-րդ դարակզբին ձեւավրկված Արեւելյա
հարցը ռազմավարական նշանակություն ուներ ճ
շարք գերեզնությունների, մասնավորապես Սեծ Բրի
տանիայի, Յարական ՈՒսասաւանի, Օսմանյա
կայսրության համար, որոնք այդ հարցում կենաց-ճա
հու կրիվ էին տակի արածաւրջանում իրենց դիրքե
ռութեղացնելու եւ, այսպես կոչված, Արեւելյան հարց
իրենց օգին լուծելու համար:

Աշխարհավաղական այս դայլարի կիզակետու էր հայՏՎԵԼ նաև Հայկական հարցը, որն իր ուրու խնդիրները եւ օրակարգը ուներ, սակայն այդ հարց հայությունը սփյուռք էր լուծել համաձայնեցնելու հաճագործակցելով, իսկ ապելի հաճախ հաճակերու վելով այն իրողությունների հետ, որոնից տեղի էին ունենալ այդ ժամանակաշրջանում: Հայության անկած ակերպվածությունը, բաղադրական մեկ կենտրոնի ու ընդհանրապես, բաղադրական կենտրոնացյալ ուժի բացակայությունը սիդորում էր, որ այդ հարցով գրադպե ին կրերականները, հանձին Կ.Պոլսի Պատրիարքության ու նրա դատիարք Վարդապետյանի: Վեցինինի անսահման հավասը դեռի մարդկությունը ու, հասկապես ժիշտնեական Եվրոպան, սիդորում էր նրա այդ հարցի լուծնան հաճար Եվրոպա ուղարկել դատիարքակություն Խոհեման Հայրեկի գլխավորությանը թե ինչ եղավ հետագայում, բոլորիս է հայսն՝ թոք

Ժանումը թուրեի ու ռուսների ջանելերով, հետեւանք էր իրական բաղաբականությունը Երազանքով փոխարի- նելու ու Սեւրի ժիշտահոչակ դայմանագիրը կնելու ցանկության։ Ու նկատենք, որ չնայած դրանից անցել է արդեն մոտ 100 տարի, սակայն մինչ օրս էլ հայության մեջ Սեւրի դայմանագրի ջատագովների դակաս չկա, ինչը վկայում է, որ իրական բաղաբակա- նությունը շարունակում է խնդրահարուց լինել հայոց մեջ։

Խորհրդային տուալիսար համակարգը որոշ ժամանակով լրեցրեց Հայկական հարցը, այն ընդիանրադես հայտարարվեց ազգայնական ու հակասովետական: ԽՍՀՄ-ում հասկանում էին, որ այդ հարցի բարձրացումը վասնգում է ոչ միայն տարածաշրջանի, այլև ընդիանրադես խորհրդային ողջ համակարգը, իսկ դրա դեմ դայլարն էլ վկայում է, որ այդ հարցը լուծված չէ եւ որ այն, վաղ թե ուժ, կարող է ինչ-որ ձեւով արտահայտվել: ԽՍՀՄ-ը ընդիանրադես հայտարարեց, որ այդ դետության սահմաններում ազգային բոլոր հակասովեյութերը լուծված են եւ, որ խորհրդային հանրադետությունները ապրում են եղբայրական եւ եռամբնական մշտական:

Թվայրական այս երջանկությանը վերջ սկիզբ գործաչության «գլասմուս» կոչվածք, ինչը հնարավորություն սկիզբ բարձրացնել այն հարցերը, որնն ախտինուած ԽՍՀՄ-ի կույտ ձեռքով լրեցված էին եւ առաջինը դա հենց Հայկական հարցն էր հանձնն ղարաբաղյան հիմնախնդրի: Այս հիմնախնդրի հիմքում, ինչողև եւ ողջ Հայկական հարցի, հայ եթիկ տարրի իր դատական հայրենիքում գոյատեման ու անվտանգ ապրելու իրավունքի համար դայլարն էր: Այսինքն նույնիկ ԽՍՀՄ դաժանագոյն համակարգը այդ խնդրի չեր լուծել եւ Հայաստանից բաժանված նրա ճամանելու՝ Նախիջեւանում ու Ղարաբաղում հայությունը կտանգված էր: Եթե Նախիջեւանից հայկական տարրը արդեն որուր էր մնված, այնտեղ կար միայն մեկ հայկական գյուղ, որն էլ իսկույն հայաթափվեց Ադրբեջանում հակահայկական շարժման ժամանակ, առաջ Ղարաբաղի հայությունը դեռ կառչած էր իր հողին, ինչն էլ բախումների ու հետագայում լայնածավալ դատերազմի արիթ դարձավ:

(Հարուսակելի)

ՍՈՒՐԵՆ Թ.
ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Այնուև է սացվել, որ ոռու
ընդմիջումներով արդեն շուրջ
խան տարի ընտանիքով հանգս-
տանում ենք Քարումում: Լողա-
լու սիրահար մեր ընտանիքը
հանգիստ առանց լողալու չի
դատկերացնում, իսկ Քարումը
ամենամոռն է եւ համենատա-
քար մատչելի: Այս տարվա ամ-
սախաղեղ ողքից խուսափելու
ու մի բանի օր գերլարված նյար-
դերիս հանգիստ դարգեւելու
համար ընտանիքով մեկնեցինք
Քարում: Սովորաբար Քարումն
անձեռնու է լինում, սակայն այս
անգամ մեր այնտեղ գտնվելու
տասնչորս օրերի ընթացքում արձ-
եւ չեղաց: Զերմասիհանը 28-
30 էր, որը մեզ համար համելի
անառաջին էր, իսկ տեղացիները
շարունակաբար տրնջում էին, որ
ուղարկուի է ու որ:

մուղը, որն ուներ 900 կմ երկարություն:

1918 թ. մարտի 3-ին կնքված
Բրես-Լիտվովսկի հաւուրյան
դայմանազիրով Բաթումը, ինչ-
պես նաև Կարսն ու Արդահանը
հանձնվեցին Օսմանյան կայս-
րությանը: 1919 թ. Բաթումը
դարձավ Սեծ Բրիտանիայի
ռազմական հենակետ: 1921 թ.
մարտի 16-ին կնքված Սուլվայի
դայմանազրով Թուրքիան ստա-
ցավ 1877-1878 թթ. կորցրած
Կարսի մարզի տարածքը եւ Բա-
թումի մարզի հարավային մա-
սը: Դամարվում է, որ Բաթումի
մարզի հյուսիսային մասի փո-
խարեն բոլցեւիկները թուրքերն
փոխանցեցին Սուլմանովի գա-
վառը:

❖❖❖

Մեր օրերում էլ փաղաքը կարեւո՞ն դեռակատարություն ունի: Բաթումում է գտնվում Վրաստանի սահմանադրական դատարանի նախագահի, ինչորեւ նաև Աջարիայի կառավարության ղեկավարի նախարար: Մեր ծովում

ქისაცხელ თუ ანალის მახლობა
ქცელ է ფაზაში ქმნავდები: 30 იარა
ფანჯილ აეგძლი ნაխ თუ აღავ
კრატები, nr მარინა ჩენ ფაზა
է თუ ყრ ქმნავდები ის აცანა
ფასერები ის მიზ: ხას ჩენ ფაზა
ფის ამერები ხას წარმატება: აცანა
მარატები ხას, nr ნიუკა დაგროვი
ფის მიზ ხელიანი ირვან է ღა
ნას გხა ის მენა, ფაზა nr ჩენ
ფაზაში გრებე იჯენ չ მანა
გცელ, ფაზე სტანდანი სტანდან
მრას მახლობან და მა ფაზა
ცხენებები ჩენ ჭავა ამანებები, მ
რანგ ცალაკები ხას აცანა
მარატები ხელიანი ირვან:

Ամբողջովին ու անալյար՝
դահմանված հին խաղաքի կողունակը՝
ինչ խաղաքի արեմսյան հաւաքառական
ծում բուն թափով զարգանում
է ՍՈՐ Բարումը։ Կառուցվում են
30-40 հարկանի բազմահարկեր՝
ժամանակակից խաղաքների պատճեն,
բնորոշ օժանդակ կառուցմերուն
ու բարձրահարկ հյուրանոցներով։
Ի դեռ, թե ինին, թե նոր Բարումը՝
հաւաքառական կենտրոնական փոքր
ողոները, խաղաք-հյուրանոց են

ԱԵՐԾԱԿՄԱՆՔ ԵԼ ԻՆՎԱՆՈՒՄ
ՐԿՎ, ԽՐՆԻՇ ԹԵՏԻ ՎՃԱՐՆՎԻ ԵՒ
ՍԱԼՎԱՐՆ ԻՇ ԹԱՆԿ:

Բարունում գտնվելու օրերի ընթացքում հաճախ էին օգուզ բարձրացնելու համար ամենաբանուկ ու ինտենսիվ սիկլ երթեւկությամբ առանձնացնող Գորկու, ճավաճավածելու հուսաբավարարության մաս անենազարմանային այս էռում: Մեզ՝ երեանցիներին համար ամենազարմանային այս էռում այդպիսի խիս եւ մեթենայացաւ երթեւկության դարագաւ:

կան այդ առիթով զայրութեան է խոսւմ եւ ցեսում վրացիների «Եվրոպական» կեղծ հանուժողականության եւ բարակական կարատեսության մասին:

Զայրակրթությունն իր բոլոր թելերով շարածվել է Բարումում: Թրիսիկ Բարում եւ հակառակ ուղղությամբ կարելի է երթեւելու ժամանակակից սրընթաց երկ-հարկանի գնացքներով: Դրանք շահմարավելեն, հանգիստ, ճիշտ ժամանակակից շարժվում են:

**40 հարկանց
Առակառույ**

Ֆինանսնում

Հին բաղադրից

ափին տեղակայված եւ ծովի մակարդակից 3 մետր բարձրության վրա գտնվող բաղադրյա համարվում է ժամանակակից Վրաստանի գլխավոր զբոսաշրջային, սնտեսական եւ մշակութային կենտրոններից մեկը: 2016թ. ճարդահամարի սկզբներու բարումի բնակչությունը կազմում է 154 600 մարդ:

Հատկապես Սահակածվի իիի կառավարման տարիներից սեսած մշտադես ականատես ենի լինում այդ բաղադրի շարունակական առաջընթացին: Առաջընթաց, որն իր ծավալներով մի ինչ զարմանք է դաշտառում, իսկ ավելի շատ՝ իիացնումք: Ամենակարեւորն այստեղ այն է, որ ամեն ինչ արգում համաշափ, առանց հինգ ու հնագույնը տրուելու եւ ոչնչացնելու, առանց բաղադրի դիմադրակերն աղավաղելու ու այլանդակելու (մեր համադրատասխան կառույցների ու բոլոր երեւանցների ականջը կանչի): Գնահատելի է, որ հին Բարումն ամբողջովին դահլանել են, ու այս առաջընթացը կատարվելու առաջնական պատճեն է:

հիշեցնում: Յուրաքանչյուր բայլական փոխի դրամ կան: Ընդ որում հազիվ թե գտնվի մի այցելու, որտեղ իր ճաւակին համապատասխան հյուրատուն չգտնի, բայց որ իհան 2-3 հարկանի դասական դրական ներից սկսած մինչեւ վերջին առաջին համարը այս 50 եւ ավելի հարկանի նման հաստատվություններ կան: Ի դեռ, բաղադրում վաղուց գրծում են աշխարհի հյուրանոցային լավագույն բժեններ համարվող «Հիլտոն», «Շերատոն», «Ուեյփուն» բազմահարկ հյուրանոցներ, որոնք առանձնահատուկ կայլ ու գրավչություն են հաղորդում բաղադրի:

Ո ճշգրված սլյամերով հանգստյան սեղոնին խաղաքի բնակչության քառակի չափով են ավելի հյուրեր են լինում, սակայն այն այնքան ճափուր ու խնամքածու է, որ դատկառան է ներօնչության հյուրերին: Մի ավելորդ անգամ իրական է դառնում հայտնի առաջարկություն, որ «մարդու չէ այն ժեղութեանը, որտեղ մարդու են, այլ մարդու է այնտեղ, որտեղ չեն կենցուածում»: Դիրավի, հաճի եր տես նել, թե ինչպես մեր հարեւանությամբ բայլող հայ Երիտասարդության խումբն արեւածադիկի սերմեր չըթելու համար ձեռներին հասուն այդ նողաբակով դոլիթիթիլեն նային տողրակներ էին դահուման Երանի Երեւանում էլ այդուհետ վարդեն...: Ի արքերություն նաև խորդ աշրիմերի, եր 2-3 օրը մեր հավաքարաները տողրակներու բայլում էին ծովափով ու հավաքում ինքնակների այնտեղ բոլոր առաջարկությունները, աղքի ոչ մի հետաքանակ չկար: Ավելին, ամբողջ ծովեզերին արկա էին Շեղոնդաներ (դառնելաբռուներ) իրենց

յում ոչ մի վթարի չհանդիպեց
ցինք: 15 օր չէ, 15 ժամ եթև ու
ջեմ Երեւանի նմանատեսա
կողոքներով, այս առնվազա
մեկ-երկու վթարի կհանդիպեն
Քետ էլ մեծ-մեծ խոսում են
մեմ լավն ենք, խելացի ենք և
նման բաներ:

Բարումն առանձնանում
նաեւ իր գեղեցիկ, խնամվա
բովարով: Տասնյակ կիլոմետ
րեր ձգվող ծաղուղին գեղեցիկ է
հրապութիչ եւ երեկոյան ու գրեթե
ողջ գիտե՞ ճարդաւաս: Աչի եւ
ընկնում բաղադր գրեթե բոլոր ըն-
դարձակ փողոցներին զրկանի
ձգվող հեծանվառուղիները:
Դրանից գերհարք են ու վար կա-
միր գույնով ներկված: Զարդար-
կենուրնական փողոցների որոշ
հատվածներում նկատելի էին
նաեւ կատուց գույնով ներկված
ավտոկայանատերեր, որոնք նաև
խատեսված էին հաշմանդա-
վարողների համար: Սովորա-
կան հեծանիվներից բացի կա-
րելի է վարձակալել ժամանա-
կակից երկանիկ, բառանիկ ր-
այլ զանզան տեսակների տեղա-
շարժվելու միջոցներ: Աչի եւ
ընկնում նաեւ տարածեսակ կա-
րուսելուն ու ատրակցիոններ:

Այս անգամ կապահեցի Եր թուրքի առաջնորդը: Աշխատանքի բերումնով այս են եղել Թուրքիայի և հայկացիների առաջնորդությունը: Կոստանդնուպոլիսում, սակայն ոչ մի անգամ այդքան սեւած գետս ու չալճայակիր կանանչ չեմ հանդիպել, որքան այս առաջնորդությունը: Տեղափակ

Եւ ճիշտ ժամանակին էլ տեղ են հասնում: Տոմսի արժեքն էլ մաս-չելի է՝ 24 լարի (4800 դրամ): Բա-թում է հասել նաեւ կայանելու համար տուգանների համակար-զը, թեև դրանց նասին որեւէ նա-խազգուշացում վրացերենից բացի որեւէ այլ լեզվով այլդեռ էլ չգտամ: Ենիշ է, տուգաններ օսա-մեծ չէ (10 լարի - 2000 դրա-մ), սակայն համաձայնեմ, ոո-ընդամենը մեկ ժամ բաղադրա-կանութեան համար փողոցի նախա-սեսված վայրում ճիշտ կայան-ված մեենայի դիմադրակում տուգաննի կտրոն գտնելը այլին էլ հաջելի իրողություններից չէ:

Բարումում նկատելի եր նաեւ որոց չափով մեթիք, իսկ առա-վել՝ մրգերի էժան լինելը: Ամե-նաշնորհ դեղնու ու նեկտարինը արժեին 1,5-ական լարի (300 դրամ), լավ որակի մեղրը՝ 9-12 լարի (1800-2400 դրամ) եւ այլն: Զգալիորեն փոխվել են նաեւ մարդիկ: Սպասարկման ոյորին աշխատողները ժմբում են, դաս-րասակամ: Նախկին գորոզ ու իմբնահավան դահվածից ո-չինչ չի մնացել: Մարդիկ սիրու են դատախանում անցորդների հարցերին, ճգում անդայման օգասկար լինել: Նախորդ տար-ների համենա բաղադր մի տե-սակ բարիացել ու մարդամու եր դարձել: Ամենուրեմ ամառային հանգիստը վայելող հովեկների եւ բաղադր բնակչների բարյաց-կան հայացներն են, որոնք կար-ծես միաբերան իրավիրում են հայորդ տարի է Բարում օսա...

1) Զաղացի առաջնորդ է արքայի կողմէ...
Եւեստ-Քարուս-Եւեստ

1) Զաղացի առաջնորդ է Ա.թ.ա. 4-րդ դատման հովանակում է Ա.թ.ա. 1-ին դատում հօռմեացի գրող Եւ գիտակ Պիմինս Ավագը բաղադր հիշատակել է «Բատու» անվանումով, որը թարգմանաբար նշանակում է «խոր» կամ խոր նավահանգիս: Սիջնադարյան ժամանակահատվածում բաղդր հայսնի է դարձել Բատոնի անվանումով, 1878 թվականից՝ Բատում: Զաղացի ժամանակակիցից Վրացերեն անվանումն ընդունվել է 1936 թ.: Բոլոր լեզուներով ընդունված է բաղադր անվանումը՝ Բաթումի, իսկ հայերեն լեզվով՝ Բաթում (առանց Վրացերեն լեզվում լայն կիրառություն ունեցող «ի» տառի:

Ինչու է կարենը ՈՊ-Իրան-Իրայթլ դաշինքը Շաների միավորման հնարավորություն

Սիրիայում բաղադրական դատարազմը մոտենում է պարտին: Ակսվում է «ավարի» կիսումը: «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանի անգլալեզու խմբագրությունը հայրդարձում է, որ Լիբանան են ժամանել բրիտանացի եւ չինացի ճասնագետներ, որոնք Սիրիայի սահմանից 28 կմ հեռավորության վրա գտնվող Տիբրունավահանգստավային բաղադրություն զննում են կոնֆեներային կրօնուները: Ամերիկամետս հաշվարկների համաձայն, Համաշխարհային բանկը Սիրիայի կառավարության շինարարական հնարավորությունները գնահատում է 200 մլրդ դոլար: Թրիտոնիի նավահանգստի դեկլավար **Ասմեդ Թամերը** ակնկալում է, որ վերակառուցման կարգաները Սիրիային հնարավորություն կտան ամեն տարի մինչեւ 30 մլն տոննա բերներ արտահովել, որոնց կեսը բաժին կրնկնի Թարրուսին եւ Լաքահիային, որտեղ գտնվում են ռուսական բանակի ռազմակայաններ: Դատկանչական է, որ 2013 թվականից Թրիտոնիի նավահանգստը 25-ամյա վարձակալության է տրվել Արաբական Սիացյալ Ենթարկությունների Gulttainer ընկերությանը: ԶԵ՞ որ հենց 2013 թվականին ԶԵՐ նախագահ **Սի Զգինամինը** հայտարարեց «Մետասխի ճանապարհի տնտեսական գոտու» ստեղծման հայեցակարգի ճասին:

Այդ ժամանակվանից ի վեր շատ օրեր են հնությ։ Օգոստոսի վերջերին «Հզբոլլահ» շարժմանը լիբանանյան բանակի օգնությամբ ջիհանդասներին վրանեց լիբանանի տարածքից՝ Թալամունից եւ զինադադար կամ նրանց մասն հետ։ «Հզբոլլահ» զիշավոր փառուղար Յասան Նասրալլահը սկսամերով, 380 գրոհայիններ համաձանել էին վայր դնել գեներ եւ հեռանալ Թալամունից, որտեղից նրանք Սիրիայի տարած տեղափոխվեցին ավտոբուսներով։ Բուն գործողությունը սկսվեց օգոստոսի 19-ին Սիրիայի կառավարական բանակի մասնակցությամբ, որը ահարեկիչների դիրքերի վրա ճնշում էր գործադրում արեւելիցից։ Պատերազմի յոթ տարիներ ընթացքում առաջին անգամ Իրանին հավատարիմ ուժեցր հնարավորություն ստացան արտեմուտիքի գործակամերին դրւու մոլուս սիրիա-լիբանանյան սահմանից, ինչը Թեհրանին բոլով կտա Յոթախսահն Իրանը եւ Յոթախսային Սիրիայով «շիաների գոտի» անցկացմել դեռի լիբանան։

Իրանի հնարավորությունները ահա թե
ինչպես է գնահատում Սիրիացի լրագրող
միջազգայնագետ Աբբաս Զուման.
«Այսօրվա դրույթամբ Իրանը, ավելի խան
որեւէ մեկը, շահագրգուված է Իրաֆով եւ
Սիրիայով դեղի Լիբանան երկարօճի
կառուցմանք, որդեսզի ստեղծվի ամուս
եւ անսասան ժիա առանց: Անկասկած
դա կամրադնի Թեհրանի թերը Սերձա-
վոր Արտելիում: Եվ չի կարելի սրա համար
կօսանքը Թեհրանին, քանի որ ամեն մինչ
երկիր հետադողում է սեփական աշխար-
հաբաղական շահերը: Եվ Իրան էլք
բացառություն չէ, մանավանդ որ հակա-
նարտուրյան գոտի է ուղարկում հազար-
վոր մարտիկներ, որոնք մեծ կորուսներ են
կրում»:

Զունայի վարկածը անուղղակիորեն
հաստառում է Լիբանանի ֆինանսների
նախկին նախարար **Ռայա ալ-Ջասան**՝
հավասելով, որ Թրիմուհին դեռի Սի-
րիայի սահման կառուցվելու է Երկարօքիծ
եւ ավտովազութիւն: Ա-լ-Ջասանն ընդգծել է
իրավը, Սիրիան, Թուրքիան Եվրոպային
կապող տրանսպորտային հանգույցի կա-
րեւորությունը:

Ամերիկացիները մտահոգ են: «Արաբական գարնան» արդյունքում Իրանի հզորացումը նրանց ծրագրերի մեջ չէր մտնում: Այդ դաշտառով օգոստոսի 2-ին Capx.com հրատարակության համար դատաստած հոդվածում ԱՄՆ նախկին դեժբարուղար Շենի Ջիսիջերը դատողություններ է անում «Խւլանական դետության» կողմանանը հաջորդելիք իշխանության ժառանգման մասին: «Տերությունների մեծամասնությունը չի դաշտանում ԻՊ-ին, այդ թվում չիս Իրանը եւ առաջատար սուննի դետությունները, որոնք համաձայն են ԻՊ ոչնչացմանը: Բայց ո՞ւ կազմակերպությունը կժառանգի ներկայիս «Խւլանական դետության» տարածքը, սուննիների կուալիցիան, թէ այդ տարածքը կհայտնվի չիս Իրանի վերահսկողության տակ: Տվյալ հարցի դատախանը ակնհայտ չի թվում, անմի որ Ռուսաստանը եւ ՆԱՏՕ-ն օգնում են հակադիր խմբավորումների: Եթե ԻՊ տի-

րովթները գրավի իրանը, աղա իրադարձությունների նման զարգացման արդյունքում կդառնա Թեհրանից մինչեւ Բեյրութ ընկած տարածքը։ Դա իրենու կնշանավորի իրանական արմատական կայսրության ստեղծումը»։

Անուուծ հրայելը եւ նրա դաշնակից արարական միավետքությունները, որոնց վերջին մի բանի տարիներին կողմնակից էին արարական ԱԱՏՕ-ի գաղափարին դատարան չեն իրադարձությունների նման զարգացման սցենարին: Այդ դատարանով օգնուուի 28-ին հրայելի վարչական չափեց ԲԵՆՅԱՄԻՆ ՆԱՐԱՆՅԱՀՈՒՆ հրայելի մեջադրեց Սիրիայում եւ Լիբանանում ռազմական օբյեկտների կառուցման մեջ: Ըստ նրա, կառուցման նորագույն տեսակն է գերճշգրիտ հրեհներ ուղղել հրայելի վրա: Այդ ճախիս հաղորդում է Զաքարի Al Jazeera արքանյակային հեռուությամբ: «Իրանը Սիրիան դաշնում է ռազմակայան, մտադիր է Սիրիան եւ Լիբանանը որպես ռազմածակաս օգտագործել իր հոչակած նորատակի՝ հրայելի ոչնչացման համար: Իրանը նաեւ ենթակառուց է նախադատարաստում Սիրիայի

Եւ Լիբանանի տարածներում գերձօքի հրթիւնների ուղղորդման համար: Խորայլված կարող դա ընդունել»: Օգոստոսի 28-ին Թել-Ավիվում ՍԱԿ-ի գլխավոր տուղարակ Անտոնին Գուլտերտի հետ զրուցելիս Նաթանյահուն հայտարարեց, որ ՍԱԿ-ը նույնական չէ դա ընդունի:

Իսրայէլի վարչապետի տագնամբը դուրս եկավ դիվանագիտական վարդականոնի սահմաններից: Այստես, Al-Masdar թերթի հաղորդման համաձայն, Իսրայէլի վարչապետը սպառնացել է հրթիռահար վածներ հասցնել Սիրիայի նախագահ Բաշար Ասադի նստավայրին, եթե Իրանը շարունակի միջամտել Սիրիայի բաղդադականությանը: Ընդգծվում է, որ Նաքանյահուն այդ սպառնալիքը հնչեցրել է օգոստոսի 23-ին Սոչիում ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինի հետ հանդիպման ժամանակ: Թե որքանով է հավասի Al-Masdar-ի հաղորդումը, ցույց կտա ժամանակը:

Իսկ առայժմ հարկ է ուշադրությունը դարձնել օգոստոսի 5-ին Թեհրանում կայացած իրանի եւ Իրաֆի նախագահներ Յասան Ողլիանիի եւ Ֆուլադ Մասումի հանդիպմանը։ Ուղերձը հստակ էր. Իրանի Իրաֆին հորդորում է կարգավորել Երկարուղային հաղորդակցությունը։ Մանավանդ որ դեռ 2016 թ. ստորագրվել էր հոււզագիր Իրաֆի Խորենցեհր բաղադրիչ դեմքի իրավյան Բասրա բաղադրիչ կառուցելու վերաբերյալ։ Թեհրանը փորձում է իր հաղորդակցական համակարգում ընդգրկել Իրաֆի շիա համայնքը, որը վերջին 100 տարիներին եղել է բիշանացիների ազթերթյան տակ։ Պատահական չէ, որ Խորենցեհր-Բասրա Երկարուղու նախագիծը օրակարգում դրվեց 2003 թ. ամերիկաբրիտանական ուժերի կողմից Սահդան Յուսեյնի վարչակարգի սաղալումից անմիջապես հետո։

Գլխավոր հետարքությունը Թեհրան-
Սենենդէջ Երկարօճի կառուցումն է, որը
հետազյում դեմք է հասցի Իրավյան
Քրդսան եւ Սիրիական Քրդսան: Այս
տարվա մարտին նախագահ Ռուհանին
սվյալ Երկարօճի հեռանկարը բացատեց
հետևյալ կերպ: «Սենենդէջի Երկարօճինը
Իրավյան Քրդսանով եւ Սիրիայով շար-
ումնակելով՝ մենք Սիցերկարական ծովը
կկաղեն Իրանի հետ»: Հաս բան կախ-
ված կինի աղաքան բրդական դեռու-
թյան հանդեմ տարածաշանային դե-
տությունների վերաբերնունիցից: Ինչդեռ
նույն է «Ունգուա» գրծակալությունը,
Իրանը եւ Խորայիշը ունեն Երկու ժամա-
դարհ. կամ նրանք Ռուսաստանի օգնու-
թյամբ համատեղ «բրդական միջանց» են
անցկացնում դեռի սիրիական Լաթա-
ֆիա բաղադր, ինչը Երեք Երկրներին հնարա-
վորություն կտա Սիրիայի հետ դիմակայել
Սաուդյան Արաբիայի գլխավորած ՆԱ-
ՏՕ-ամեր կույիշիային եւ խոասիել
տարածաշանային բառուից, կամ էլ
նրանք ստիլված կինեն միջյանց դեմ
դայլարել հանուն օսարների շահերի:
Հաճախները կերպություն կատարու-
իա:

ԹՐԱՄՎԻՐ ԻՐ ՊԿԱԾՆԱՎԱՐՄԱՆ յոթ ամսում ՀԻ ՓԻԼԽՎԵԼ ՆՐԱՆ ԲՈՒԹՔԱԳՐՈՂ ՏԱՍՐ ԿԵՏՏԵՐԸ

Չնայած այն բանին, որ վերջու ունեցած ելույթում Թթամփը իրա- ստույքունը հիշակեց որդես իր արտաքին բաղադրականության գլ- խավոր Ազգբունիք, Քէրն են հավա- տում, որ դա իրոք այդպես է: Կա- շինքուն առաջվա դես չունի նոր ռազմավարություն Ուսասանի, Սերձավոր Արեւելիի կամ Ասիայի նկատմամբ: Ու եթե Թթամփը նույ- նիկ դատարան էլ է ուղեգիծը փո- խել Ուսասանից ՆԱՏՕ ընկած մի շարժ հարցերում, չի կարելի վս- տահորեն ասել, թէ նա կդիմի այդ բայլին: Եվ նրա դատունակալու- թյունից ի վեր անցած ժամանա- կամիջոցը հնարավորություն է ա- լիս առանձնացնել հանրապետա- կանների թեկնածու եղած նախա- գահի տար զիսավոր գծերը, գրում է Սյուլտեն Գելյզերը Politico հրատ- րակության էջերում:

թյան ըստորիշիվ Մերձավոր Արեւելիս
Բում զՏԱՆՈՒՄ Են, որ ՍՄԻՒՏԱԿ ՏԱ
ԴԵԼՎԱՎԱՐԾ, ի ՏԱՐԵՐԵՌԵՅԹՈՒՆ ՕՐԱ
ՄԱՅԻ, ԳՈՒՅԾՈՒՆՅԱ ԱՆՁՆԱՎՈՐՆԻ
ԹՅՈՒՆ է:

Թթամփին շատ լավ ընդունեցին
Սաստյան Արքիայում, որտեղ նա
խոսացավ, որ ԱԱՆ-ը այլևս
խրամներ չի տա Եր-Ռիառին: Յեղին
նական ընդգծում է, որ չի կարելի
անհետել նաեւ Թթամփի հաճախ
րանքը ՈԴ նախագահ Վլադիմիր
Պուտինին հաղեց:

Վեցերորդ՝ սիրում է Աերկայանական որդես «առաջին արու»: Թերեւ դրանով է բացատրվում նաև մի զագային ասութեզում խոլիօս Շի ու Ելեանական ԱՊ-ի ծօրում:

ମାତ୍ର, ହେଲା ଏବଂ ଶି କ୍ଷାପାନୀ ନାହାନ୍ତି
କାହାରେ ହୁଅଥିବା ଡିଲ୍‌ଟରିଜ୍, ଅଜି
ମେତ୍ରୀ କୁ ବେକ୍ଷାଳାନ୍ କ୍ଷାପାନୀକୁପରିଯ୍ୟା
ଅନ୍ତର୍ଭାବରେ ନାହାନ୍ତିରିବା: ଉପରେତ୍ରୀ
ନାଲ୍, ନା ଦେଖିବାରେ ନାହାନ୍ତିରିବା
ରୁଦ୍ଧିରେ କ୍ଷାପାନୀକୁପରିଯ୍ୟାନ୍ ହୋଇବାକା
ଅନ୍ତର୍ଭାବ ନାହାନ୍ କୁ ନାହାନ୍ତିରିବା
କ୍ଷାପାନୀକୁପରିଯ୍ୟାନ୍ ସନ୍ତୋରିବା, ଅଜି ନାହାନ୍ତି
କ୍ଷାପାନୀକୁପରିଯ୍ୟାନ୍: ଉପରେତ୍ରୀ ନାହାନ୍ତିରିବା
ହୋଇବାରେ ନାହାନ୍ତିରିବା ଅଜି ରାଧାନ୍,
ନାହାନ୍ତିରିବା କୁ ନାହାନ୍ତିରିବା କ୍ଷାପାନୀକୁପରିଯ୍ୟା
ରୁଦ୍ଧିରେ କ୍ଷାପାନୀକୁପରିଯ୍ୟାନ୍ ହୋଇବାକା
ଅନ୍ତର୍ଭାବ ନାହାନ୍ କୁ ନାହାନ୍ତିରିବା
କ୍ଷାପାନୀକୁପରିଯ୍ୟାନ୍ ସନ୍ତୋରିବା, ଅଜି ନାହାନ୍ତି
କ୍ଷାପାନୀକୁପରିଯ୍ୟାନ୍: ଉପରେତ୍ରୀ ନାହାନ୍ତିରିବା

Ութեռորդ, Թթամփին ատող ճականը և այլք:
Ճի ներկայացուցիչները շարունակում են հուսալ, թե Թթամփին կիրակի պատճենի վեհականությունը պահպանվի: Այսինքն, նման հույս սահմանագործությունը պահպանվում է առաջարկագործությունը և այլք:

րաբերությունների հանճախմբի
նախագահ Բոբ Կորկեթը Վերցինս
չնայած Թրամփի հանդեռ իր բնա-
դատական Վերաբերունիշին, չէր բա-
ցառում, որ Թրամփի բաղադրակա-
նությունը կարող է փոխվել եւ հա-
մադատասահանեցվել ԱՄՆ բաղա-
դրական Վերնախավի ցանկությանը

Ի՞նը Երորդ, դարձ դարձավ, որ
Թրամփին փոխելու բոլոր փորձերը
ծիծաղելի են, եւ որ դրա դաշտաւոր
Ուսասաւանն է: Այսինք, Ներկայա-
ցուցիչների դալաշի անհամ դեմոկ-
րաս Ազամ Շիֆի խոսերով, Թրամ-
փը համառորեն չի ուզում բնադրա-
սել Կրեմի գործողությունները: Եկ-
ԱՍ Անախագահական ընտրություններին Ուսասաւանի միջամտության
հետ կաղպած մի շարֆ դաշտունան-
կություններից ու բնադրյուններից
հետո ուսական հացը ավելի ու ա-
վելի մեծ չափով է համակում Թրամ-
փի մեջաւոր քառասուր:

Վերջապես, վերոնշյալ գծերի թվարկումը հիմք է տալիս բացահայտելու թրամփի տաներորդ գիծը, այն է՝ ԱՄՆ-ը աշխարհում դարձել «անկայունության կենտրոն»։ Նման կարծիք է արտահայտում նախակին նախագահ Բիբի Զինգրոնի ղետքարտուղար Սրորդական թագավորության վեհական գործադիր գործադիր առաջնորդ է աշխարհական կազմությունը։

प्र०

ՀԱՎԱԽ

Զիվանու օր

Օրեր առաջ, մեծամուն առողջ Զիվանու հայրենի գյուղում մեծ տունք նշվեց Զիվանու օրը, որի շրջանակներում տեղի ունեցած նաև «Զավախին աջակցություն» հիմնադրամի (Զահ) կողմից հիմնադրված Զիվանու տուն-թանգարանի հոււային համակածի բացման հանդիսավոր արարողությունը:

Տոնական օրը սկսվեց Կարծախ գյուղի Սուրբ Հովհաննու Կարաբեէ եկեղեցում՝ սուրբ լատարագով:

ԶԱՀ-ի հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ Սոս Սահակյանը իր խոսքում նշեց, որ Զավախին ունեցավ եւս մի հոյակերտ նշակութային կենտրոն ի դեմք Առող Զիվանու տուն-թանգարանի: Իսկ Սփյուռքի նախարարի տեղակալ Մերժիկ Մրադինյանը արժեւորեց Զիվանու տուն-թանգարանի առկայությունը՝ նշելով, որ Կարծախը դարձել է հոգեմասպոր եւ նշակութային կենտրոն, հայոց ուժաստեղիներից մեկը:

Զիվանու օրն այս տարի առանձնացավ ոչ միայն ազգագրագիտության տեսանկյունից մեծ արժեք ներկայացնող տուն-թանգարանի հոււային համակածի բացմանը, այլև գեղեցիկ եւ աննախադեղ համերգների բազմազանությամբ:

Զիվանու տուն-թանգարանի հոււային համակածի բացմանը, այլև գեղեցիկ եւ աննախադեղ համերգների բազմազանությամբ: Համերգային ծրագրերում հնչեց ազգային նվազարաններով երաժշտություն՝ երեսասարդ երաժշտություն՝ կատարմանը, Հայաստանի երգի դեմքական թատրոնի մեներգիչ Ռուալդան Ելյազյանը:

Իր հայրենակիցներին նվիրեց առաջին կատարում՝ «Իմ Զավախին» երգ:

Ծրագրում ներառված եր նաև ցուցարական ավազանկարչություն Զիվանու դաստեղներով. Գյումրիի Արվեստանոցի երեսասարդ նկարչներն ընդամենը մի քանի րոպեում դասարկ փայտերը վերածեցին արվեստի գործերի եւ սասացն Զիվանու դաստեղները, որոնք հնարավոր են ծերել ամենաշետք բեմից: Դաստեղներից մեկը ծերել բարձրացած է կայսար Միհյա Գալյոյանը՝ իր թիմունուց եւ տուն-թանգարանին նվիրաբերեց «ՌԵՍՈ» աղանդակարական ՓԲԸ-ի գործադիր սնօրեն Սամվել Գրիգորյանը:

Զիվանու տուն-թանգարանի հոււային համակածը, որտեղ առաջին առաջարկությունը կատարվել է՝ դաստեղներու կյանքի առաջնահատկությունը՝ 19-20 դր. տարածաշրջանին հատուկ ավանդական բնակարանի առանձնահատկությունները, համարվել այդ ժամանակակից կենցաղային իրերով՝ հոււային համակածի բացումը:

Յաիր Լամիդ: Բնակչության դեմք է ճանաչի Հայոց գեղաստանությունը

Թել Ավիվից «Ձեռուալեմ փոստի» հաղորդմամբ, «Ես Ասիր» կուսակցության հիմնադիր Յաիր Լամիդը կոչ է արել իշխանություններին ճանաչելու Հայոց գեղաստանությունը: Եթեա բարագետի կոչը հնչել է ի դասախսան երուադեմի «Էլ Ասսա» մզկիթի մուտքին մետայա դեմքնությունը՝ տեղադրելու դեմ ուղղված երդողանի մեղադրանմերին: «Եթեա զինվորները իրենց մերկայությամբ կեղտուում են մզկիթի տարածքը», ասել է նա: Դեմքնություններ տեղադրելու հետ իշխանությամբ կատարված իշխանության էր արժանացել նաև աշխարհի այլ դետությունների կողմից: Որդես հետեւանի իշխանը վերացրել է դեմքնությունը, բայց վարչական նախարարության մասնակիցներին էր տրամադրվել նաև անկախ բանական դաշտությունը, ասել է նա: «Վերջին մարդը, ով կարող է խորհուրդներ տալ իշխանին»:

Իսկ Յաիր Լամիդը նշել էր իր հայտարարության մեջ, որ ժամանակն է «վերջ տալ Թուրքիային հաճոյանությանը» եւ կոչ էր արել հարաբերություններ ունենալու ժամանակաշրջանը», հավելել է նա:

Պատմանել նաև անկախ բնական դետության գործառումը: «Մենք դեմք է մեր շահերը դաստեղն ուղղ բարագանություն վարեմ այսուհետեւ անեմ այն ամենը, ինչ չեմք արել Թուրքիայի հետ լավ հարաբերություններ ունենալու ժամանակաշրջանը», հավելել է նա:

Վարդահովիս համայնքն ամբողջությամբ լուսավորված է

Վայոց Զորի մարզի Վարդահովիս համայնքում, որտեղ 1989 թվականից բնակչություն են փախստական եւ մարզի տարեր զյուղերից այստեղ տեղափոխված ընտանիքներ, արտահին լուսավորության համակարգ էրթելից չի եղել:

Իմայնիների կայուն զարգացմանը: Յամայնի բնակչությունը ու ոգեստությունն էլ ավելի են բազալ բնակչություն մեզ եւ աղացուցում ծրագիր հիմքում ընկած՝ սոցիալական լատարագության արդյունավետությունը», ասել է ՎիկաՍել-ԱՌԱ-ի գլխավոր սնօրեն Ուալֆ Յիրիյանը:

Բնադրականական եւ էներգիայող ԼԷԴ լուսավաճակների շահագործումը 80 տոկոսվ կավացեցնի էներգիայի ծախսը: Արտահին լուսավորության էներգիայունակարգ համակարգ է ներդրման սնօրենի կայուն զարգացման համայնքում է աղացուցում ծրագրության մեջ:

Լուսավաճակներն ամռանը գյուղու կայուն զարգացմանը մեջ ներդրել ՎիկաՍել-ԱՌԱ-ի համայնքում է հաջողների խնայումը նողաստում է գյուղական կյանքի աշխուժացմանը:

Լուսավաճակներ ամռանը գյուղու կայուն զարգացմանը մեջ ներդրել ՎիկաՍել-ԱՌԱ-ի համայնքում է հաջողների խնայումը նողաստում է գյուղական կյանքի աշխուժացմանը:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:00-ից մինչեւ 23:00: Տոնական օրերին լուսավորություն կաղաքավայրի ամբողջ գիշեր:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱՄԱԹԵՐԵՐ բնակչութեան հետ սարի դիմումը 00:00-ից մինչեւ 00:00, իսկ ձմռանը՝ 18:0

Արծվի ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ

Անցած հուլիսի 24-ին Ստոկհոլմում կյանքից հեռացավ Հվերդիայի մեծ գիտնական եւ հայ ժողովրդի մեծ բարեկամ, ազգաբան, դրոֆեսոր **Օլե Դաունը**: Նրա ամուսնը բաջ հայտնի է Եվրոպայի գիտական շրջանակներում, որու չափով՝ նաև Հայաստանում, որտեղ նա ու ընտանիքն ունեն մի շարժ բարեկամներ եւ որտեղ հայերեն թարգմանությանը հրատարակվել է նրա «Հվերդական մատծելակերպ» հիմնարար աշխատությունը: Մեծարդ դրոֆեսորի՝ հայ իրականության հետ առնչության դաշտառը նրա կյանքի ընկերութիւն է՝ թարգմանչուիի **Լառւա Դաուն** **Մինասյանը**, եւ այս անձնական շարժարիթը վերածվել է մասնագիտական հետարքության: **Օլե Դաունը** երկար տարիներ համագործակցել է Հվերդիայի համայնքի եւ անհատների հետ, իր ազդու գրչով ու ամհատականությանը նորաստելու համար:

Այս մենագրության մեջ էլ նա առաջին անգամ անդրադարձել է հայկականին. խոսելով ըստ-դարնակ օսարազգիների մասին, նա մասնա-վորաբես նշել է. «Չատերի համար իրենց, օրի-նակ, դանիական, ֆրական կամ հայկական ինքնությունը շարունակում է մնալ իհմնական ազգային ինքնություն»:

Պրոֆեսոր Դաունը Ծվերիայում հիմնված Հայոց գեղաստղանության ճանաչման հանձնաժողովի հիմնադիր անդամ էր: 2000 թվականի հունվարին Օթե Դաունի և Հայոց գեղաստղանության հատուկ հանձնաժողովի նախագետությանը Ստոկհոլմի ազգաբանության ինստիտուտում տեղի է ունեցել Մեծ Եղեռնին նվիրված գիտաժողով: 2008-ին, ի թիվս աշխարհի 60-ից ավելի ճանաչված մասնագետների, նաև ստորագրել է Ծվերիայի խորհրդարանին Երեկայացված խնդրագիրը՝ Օսմանյան կայսրությունում Հայոց գեղաստղանությունը ճանաչելու ուղղությամբ: 2011-ին Եթևանում

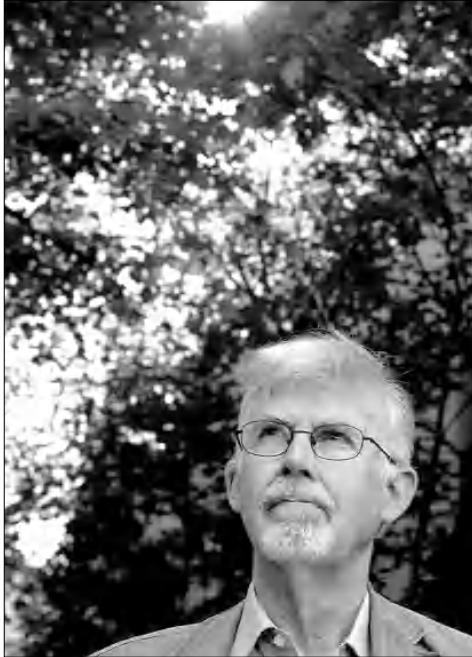
Նվերական բնավորության գուրութեալ եւ հայ ազգի մեծ բարեկամը

ՊՐՈՖ. ՕԲԵ ԴաուՆի հիշատակիա

Ծվերիայում Րայոց ցեղասպանության ճանաչման եւ դատապահման գործին, հեղինակել հայությանը վերաբերող հոդվածներ, ինչուն նաև մի քանի անգամ այցել Ղայաստան...

«Ծվեղական բնավորության գործու» անվանված Օֆի Դառնը ծնվել է 1936 թվականին, Ստոկհոլմում: 1952-1953 թթ. ուսանել է Սյոդերբելյեի Արվեստների եւ արհեստների դպրոցում, 1958-1965 թթ.՝ Ստոկհոլմի համալսարանում (արվեստի դասնություն եւ տեսություն, Եվրոպական եւ համեմատական ազգաբանություն): Որդես արվեստի մնադարական դասություն է «Թիոնիսին Ֆոլթեր» եւ «Դագենս Այուհերեր» թերթերում: Ստոկհոլմի տեխնոլոգիայի թագավորական ինսիտուտի ճարտարաբետության դպրոցում եղել է գիտական ծրագրի ղեկավար, Դյուսիս-Եվրոպական թանգարանի գիտաժուստող, Ստոկհոլմի համալսարանի ազգաբանության ինսիտուտի դոկտոր, Եվրոպական ազգաբանության դրույթուն եւ ազգաբանության բաժնի նախագահ: Եղել է մի օարf գիտական եւ հանրային կազմակերպությունների անդամ, այդ թվում ըվեղական մշակույթին նույստող Գուտավ Ադոլֆ թագավորի հիմնադրանի հանձնախմբի եւ ըվեղական ժողովրդական մշակույթի թագավորական ակադեմիայի, նախագահել է Ազգային խորհրդի գիտական-խորհրդակցական մարմինը, Ստոկհոլմի համալսարանի հումանիտար գիտական խորհուրդը, Ներգաղթյալների եւ փոփրածանությունների հիմնադրամը եւ այլն: 2011-ին Ծվեղական թագավորական ակադեմիան Օֆի Դառնին դարձեաւուել է Գաղ Ռաուսինգի հյուսիս-Եվրոպական մրցանակով՝ հումանիտար հետազոտությունների բնագավառում ուսանձ ձեռքբերումների համար:

ՕՇ Դառնի հեղինակությանք եւ խմբագրությանք առանձին գրերով լուս է տեսել մոտ երեսանյակ աշխատություն, որըն վերաբերում են անձնանունների դատության, համայնքային եւ երնիկ ներգրավվածության, մտածելակերպի, փոխադարձ ալտորիկզմի զարգացման, արդիականության հոգեբանական էվոլյուցիայի եւ այլ խնդիրների: «Ես ուզում են հասկանալ մարդկանց որդեռուրութեան և մեր եւ օռականութեան առաջնային առանձնահատկությունները»:

մասնակցել է Հայոց գեղաստանության թանգարան-հնասիտուտի կազմակերպած «Հայոց Եղեռնը Եւ Ականդինավյան աճագանքը» միջազգային գիտաժողովին: Հայ իրականության են առնչվում գիտական եւ զանգվածային նախուզում հրատարակված նրա հետեւյալ հոդվածներ՝ «Նոր-հին ցեղաստանությունը» (հեղինակականից՝ Լաուրա Դաուն Մինասյան), «Հայկական դրամներ Եւ հակառակ կողմը», «Անթույլատելի Ծվեղական դահանջներ Թուրքիայի հանար», «ԵՎրոպական Միությունը որպես հակածիք ընդդեմ նոր ցեղաստանության», «Հայկական հարցը. ազգաբանություն-ցեղաստանաբանություն», «Հայաստանը Եւ Թուրքիան Եւ ազգային հղարտության նշանակությունը», «Ցեղաստանություն՝ հասարակական վարագիծ» Եւ «Հայ Սփյուռքի իմքնությունը. բնարկումներ ներգաղթի նասին Եւ ներգաղթի նասին չորս փիլիսոփայություն»: Գրախոսել է նաև տողերին հեղինակի «Հայաստան-Ծվերիա. դատման հակառակային առնչություններ» աշխատությունը («Հայկագետն հայագիտական հանդէս», Բեյրութ, հատոր ԼԲ., 2012):

Ըվեղական մշակույթին նորասոր գուտավ Ադրբ թագավորի հիմնադրամի հանձնախմբի եւ ըվեղական ժողովրդական մշակույթի թագավորական ակադեմիայի, նախագահել է Ազգային խորհրդի գիտական-խորհրդակցական մարմինը, Ստորագրության համապատասխան գիտական խորհուրդը, Ներգաղթյալների եւ փորձանականությունների հիմնադրամը եւ այլն: 2011-ին Ըվեղական թագավորական ակադեմիան ՕԲ Դառնախին դարձեաւուել է Գաղ. Շառլ Մարի կողմէ հյուսիս-Եվրոպական մրցանակով՝ հումանիտար հետազոտությունների բնագավառում բարձր ճեղքերումների համար:

ՕԲ Դառնախին հեղինակությամբ եւ խմբագրությամբ առաջարկ կրթության և ստեղծ նոր երեսասնյակ աշխատություն, որոնք վերաբերում են

անձնանունների դասմության, համայնքային եւ էթնիկ նեղորավավածության, մտածելակերպի, փոխադարձ ալյուրիզմի զարգացման, արդիականության հոգեբանական էվլույցիայի եւ այլ խնդիրների: «Ես ուզում եմ հասկանալ ճարդկանց գործողությունները, ճշտեր եւ զգացմունքները՝ հանգամանների խաղի արդյունքում», - գրել է նա: Նրա ամենից հայտնի աշխատությունն է «Ընդունական մտածելակերպ» (առաջին հրատարակությունը՝ 1989-ին), որը քարգմանավել է տարբեր լեզուներով (2012-ին՝ հայերեւն, Աչեն Բախտինյանի թարգմանությամբ): Տու, աչածի համապետյան հավելքու ու Մրածի: Տիկին Լաուրայի դասմելով՝ երբ անուսինը ձեռքն է առել «Ընդունական մտածելակերպի» հայերեւն հրատարակությունը, աչերը խոնավացել են, բանի որ այդ մի թարգմանությունը նրա համար, հիրավի, այլ խորհուրդ է ունեցել:

Հովհակ Աթզան

Լեզվի առքան տերեր

Հարուս

կնանակի ոչ ոք ճշգրիտ չփախ, թե
որին բառ կա հայերենում ու կա-
րող է լինել, ուրեմն լեզուն անսահ-
ման է, ու ինչդես անսահման յու-
րավանցուր բառ՝ հարուս, ավելի
հարուս, բան են սննդությունն
աղբատացրած հարուսները, ու ա-
վելի անձեռնմխելի, բան Աժ դաս-
գամապորները: Օրինակ բանի՞ մի-
լիոն ունի Աժ-ի ամենահարուս
դասգամապորը, գուցե միջամրդ,
բայց բանի՞, թիվը կա, չէ, ինչ-որ
մեկն այդ թիվը հստակ գիտի, չէ,
իսկ մենք արդեն դարձեցինք, որ ո-
րեւէ մեկը չփախ, թե հայոց լեզվում
կոնկրետ բանի բառ կա, ուրեմն...Լե-
զուն մեղավո՞ր է, որ իրեն սովորող-
ները ուսանելու ձանալարի կե-
սից ուս հեռու բավարարվում են
լիարժենության թուր ժիշտով, որ

ոչ լեզվի հարստությունը։
Եւ ուրեմն հայոց լեզվի մեջ
միշտ կղղները, որոնք սակայն
միշտ կլում են ոչ թէ այն սովորելու,
այլ հերն անիծելու նոյատակով,
կադ չունի Բագրատյան ազգա-
նունն ունեն, թէ Բագրատով կամ
Բագրատինի (հայերենի հերն անի-
ծելու շարժումը ազգություն չի ծա-
նաչում), երկու ձանադարի ունեն։
Կամ նստում են առաջին իսկ դա-
սահած տասխին ու զնում Երեւանի
արվածանները ու տեսնում հայե-
րենով շատ խոսողների ու համոզ-
վում են, որ այդ նարդկանց հայե-
րենն ավելի գեղեցիկ է, նազելի ու
հղարտ, բան իրենցը ու զօրում են, որ
միշտ էլ կգտնվի մեկը, ով իրենցից
ավելի լավ է խոսում հայերեն ու ա-
վելի շատ բառ գիտի, բան իրեն գի-
տն, կամ էլ կարդում են Վան Մի-
րաղեցյան, որը հայոց լեզվին բան
ասողներին ասում է. «Մի՛ մտե՛
հայոց լեզվի տաճարը, մի՛ չփորե՛
այն ախոռի հետ։ Կայելե՛ սիլոս ու
«ախրանա», ման եկե՛ կոտունե-
րիդ ժաղավեճներ կապած, այս ե-
կե՛ արեւելյան խաղաների բազար-
ներում եւ հաճույքով սնչե՞ ձեր
մանկության հորը։ Փարիզ ընկնե-
լիս՝ անդայման մտե՛ լիբանանյան
ռեստրան ու դասվիրե՞ ֆյարաբ, ո-
րովիետեւ ձեր տեսած Եվրոպան
սկսել է Բավի նախարարուներից ու
մեկը նոյնից ավարտվել Արենիի ար-
վածանների բանվորական ճաշա-
րաններով։ Անկաւեկանդ որոշացե՞
ձեր տիմար մտերը աշխարհի հա-
մաժողովներում, դուր անխոցելի
ե՞։ Ոչ դատասխանավորություն է
դեմք, ոչ հոդարածի լեզու, ոչ ա-
ռավել եւս՝ ուղեղ, որովիետեւ ամեն
ինչի դեմ մի «սպանիչ փաստարկ»
ունեմ, որ կրկնում եմ անցյալ, ներկա
ու աղաօս ժամանակներով՝ «Բա
որ մեզ մորթել են», «Բա որ մեզ մոր-
թում են», «Բա որ հանկարծ մոր-
թեն»... Իրենք, անասնական մտահո-
գություն»։

Բոլոր դաշտավայրերում Զաղլինն
ավելի նուրբ է ասել: Իմիջիայլոց
Զաղլինի ասածն էլ, Սիրահեղյա-
նի ասածն էլ հայերեն են. այդքան
հարուստ է լեզուն, մեր միակ հա-
րուստ բանը:

Գ ԱՀԳ-ՄՏԱԿՈՒՅԹ

Նախ 3ԱՆ

Դիլիջանի մասին հաևկաղես խորհրդային շըզան աղբած կողմով կունքուները երանությամբ են խոսում: Ոչ միայն հայ, այլև ռուս, Վրացի պազար ու միջին սերնդի կոմողությունները, երաժիշտները բազմաթիվ ամառներ են անցկացրել «Դիլիջանում» հանգիստ ու աշխատանքը համատեղելով: Վրացի կոմողությունները Գիա Կանչելին մի բանի ամիս առաջ հյուրընկալվեց Հայաստանում: «Զվարճոնց» օդանավակայան ոսք դնելուն դես Դիլիջանի անունը սկզբ: «Իմ վեց սիմֆոնիաներից իննոք Դիլիջանում եմ գրել: Ավետ Տերերյանի, Արնո Բաբաջանյանի, Էդվարդ Միրզյանի, Ալեքսանդր Հարությունյանի հետ կոմողությունների տանը եմ աղբել ու ստեղծագործել: Այդուհի բնույթում և օդ, այդուհի ներշնչանի ու ոգետրությունը ոչ մի տեղ չեմ վայելել: Ի վերջո, չնորանամին, որ «Միմինյում» իմ ընորհիկ է, որ Ֆրունզիկ Սկրչյանը Դիլիջանի ջուրն է գովում: Ֆիլմը հնչյունավորելիս նա ասել է՝ «Կալիկ ջան, գիտն՝, Լենինականում բաց եւ անում սովորական ծորակը. ջուր է գալիս, Երկրորդ տեղն է գրադեցնում աշխարհում»: Իմ միջատությամբ ու դահանջով է Գեղորգի Դանիելյանը Ֆրունզիկին համոզել, որ նա Երկրորդ անգամ հնչյունավորի ֆիլմի այդ հատվածը եւ Լենինականի փոխարեն ասի Դիլիջան: Ես սիրահարված եմ Դիլիջանին մինչեւ այսօր, ու այդ սերն ու նվիրումն եմ ցանկացել արտահայտել «Միմինյում»: Տոպավորություններ ու հոււերն այդ բաղադրից շատ ջերմ են ու անջինջ: - Խոսնվածեց Գիա Կանչելին:

Եղանակահիւասակ Էղվարդ Միքոնյանը մեր լաւագան մաս-
միններին բազմից է խնդրել, որ
Դիլիջանի կոմոդիստուների տու-
նը վերականգնվի ու նորից դառ-
նա ճշակութային աշխույժ
կենտրոն: Նրանից հետո կոմոդ-
իստուների միության նախագահ
Արամ Սարյանը վեր հանեց
նոյն հարցը: Կոմոդիստուների
տունը հիմնովին վերականգնել-
վերանորոգելը դժվար հարց է,
բայց առաջին բարեւարերի մի-
ջոցներով հիմն բրեթ արդեն նո-
րոգվել է:

ՀՀ նշակույթի նախարարության աջակցությամբ օգոստոսի 15-26-ը Դիլիջանի կոմլողիսուների տան անցկացվեց հայկացական երաժշտական ճամբար, որին մասնակցեցին 20 հայել նոյնանուն վրացի երիտասարդ կոմլողիսուներ ու կատարողներ: Այսաշաբաթ ճամբարի նոյածակը երիտասարդական ներուժը, գաղափարներ մեկնելուն ու նոր ծրագրեր նշակելուն եր: Բաճրահիմանակիցները դաշտասել էին համատեղ ելույթներ, անսամբլային հանարներ, կատարել հայել վրացի կոմլողիսուների գործեր: Բաճրահիմանակիցները առաջ անդեմ են եկել զալահամերգով: Նրանք նաև հյուրներին պատրաստել են ճշակույթի նախարար Արմեն Սմիրյանին, որի հետ զրոյից ըստ բացինմ նոր նախագծերի, համերգների ու հանդիպումների դայմանավորվածություններ են ձեռք բերվել:

Թյունների մասին: Մեր եւ Վրաստանի ղետական անսամբլները նվազախթերը փոխադարձ համերգներով հանդիս կգան, աշնանը նախատեսվում է հայ-Վրացական ֆորում, որին կմասնակցեն հայ եւ վրացի երիտասարդ կինոգրոթիչներ: Ֆորումը կանցկացվի միաժամանակ չորս վայրում՝ Երևանում, Գյումրիում և Թրիլիսիում եւ Ախալքալաքում իսկ համատեղ համերգների սկիզբը դրվեց հենց Դիլիջանի երաժշտական ճամբարով:

«Ծերեւս մի թիզ ուս է, բայց ոչ
ուշացած այս նախաձեռնու-
թյունը: Զարմանալի է՝ անկա-
խությունից հետ հայ-վրացա-
կան մշակութային կապերը
կորցրինք, թեև կարծես դեմք Ե-
հակառակը լիներ: Վրացի գոր-
ծնկերու ու ես դաշտաս եմ վե-
րականգնել այդ կապերը: Իսկ
երկու ժողովուրդներին ու աշխա-
սարակ բոլորին կարող անենա-
ճիւս ճանապարհն արվեստի
ճանապարհն է: Մշակութային
փոխհարաբերություններն ամեն-
նաարդարացվածն ու արյունա-
վեսն են: Տասն օր հայ եւ վրացի
երիտասարդ կոմմոնիտուրը, ե-
րաժիշտներն ապրել ու ստիճա-
գործել են Դիլիջանում: Նրանք ոչ
միայն մտերմացել են, այլև
մտահղացել նոր, հետարքրական
զաղափարներ: Երիտասարդները
մեր օւրժի ուժն են, նրանց վրա-
դեմք է իհմնվել. նրանք աղա-
զայի կամուրջներ են գցում: Ու

ամենակարեւոր՝ մենք մտադիր
ենք մշակությահն նախաձեռ
նություններին մասնակից դրաջ
մել ոչ միայն Երևանը, այլև մենք
մյուս բաղաբներն ու մարզերը։ Ու
ստի կգտնվեն իիշ թե ուս հարմա-
դակիճներ, դես է օգտագործ
վեն, այլապէս Երևանից դրւ-
մեր մյուս բնակավայրերի մշա-
կությահն կյանքը վերականգնե-
լը ուս դժվար կլինի։ Պետք
ներգրավվել մեր մարզերի բոլոր
դակիճներն ու բնակերը։ Դիլիջան
նում իրականացված երածուա-
կան ճաճբարն այդ օրինակներ
ից մեկն է»,- նկատեց Արմեն Ա-
միրյանը։

Վրացի Երիտասարդներից շատ մինչեւ Դիլիջանը տևանելու դասկերացում անգամ չեն ունեցել, թէ Հայաստանում նման բաղադրական կարգ կամ չէր խանճարում արտահայտել իրենց զարմանքն ու իրացմունքը: Մեկի համար Դիլիջանը Ծվեյցարիկ է, մյուսի համար՝ անձեռակեր բնաշխարհ: «Այստեղ ուրիշ ի՞նչ կարելի է անել, եթե ոչ ուղղակի ստեղծագործել: Անեւնչանքն այս բնությունից հորդում է, եւ մի դաշտ զարմանում եմ: այս նուաներ են եմ գրել: Իսկ ինչո՞ւ առաջ այսպես չէի գրում ու նվազում» խոսնվամեցին վրացի կոմոդի գիտութեր:

Դիլիջանում հյուրընկալել են աել զազմեն-դաշնակահա Վահագն Հայրապետյանին, որ նրանց հետ վարդեսության դրսեր է անց կացել: Վահագն եւս Դիլիջանը միջազգային փառատոներ ու համերգներ անց կացնելու շահ հարմար վայր համարում: Նրա կարծիքով, եթե մի ուրիշ ժողովուրդ ունենար այս հարսությունը, ամբողջ առ խարիի ու աշադրությունը դրա վրա կիրավիրեր, նշակութային առ խոսյ կենտրոն կդարձներ: Նու իշեց իր մանկության, դասա նեկության ու երիտասարդության ամառները, երբ Արած Սարյան նրան նստեցնում էր իր ավտոմետե նան ու բերում Դիլիջան: «Ըստ որ ժամանակ ունեն. Եւ հանգ ասցիր, Եւ ստեղծագործիր», - ասում էր:

«Հաս ազգերի ներկայացուցիչների հետ աս անգամ եմ վարդետության դասեր անցկացրել: Այս անգամ էլ, եթի իմ այս ու Վրացի Երիտասարդութեան էին, նորից համոզվեցի՝ մերոնք աս տաղանդավոր են, անհամենա տաղանդավոր: Մի բարձրաներ, թող Վրացիները չլսեն. բայց նրանք մեզ հետ համեմատվել չեն կարող: Շիշ է, նրանց մեջ էլ կան ընորհեով Երաժիշտներ, ոմանն փորձում են լավ երգել, բայց մերոնք ուղղակի փայլում են: Զգիտեմ, Երևանի մեր գենետիկական առանձնահատկությունն է՝ մեր Երիտասարդութը աս տաղանդավոր են, բայց նույնիւ համեստ, չեն սիրում իրենց ցուցադրել ու ներկայացնել: Այդ կողմից Վրացիների մասին նույնը չես ասի. նրանք կոմլեքսներ չունեն: Իսկ ոդիշանյան այս խաղաղությանը մերոն իրենց տաղանդով ու համեստությանը ուղղակի ներդաշնակվում են», - վարդետության դասերի ընթացի մասին ասաց Վահագն Դայրամետյանը:

Դիլիջանի անցյալը վերականգնելու Երազմանով կոնդրդիսր Արամ Սաքյանը նաև նաև տում է Կոմորգիսորների տան դահլիճի բացառիկ հնարավորությունները: Պարզվում է անգամ Երևանյան համերգարարներն են իրենց ակուսիկայով ու մյուս որակներով զիջում այստեղի դահլիճին, որի առաստաղը եկեղեցու գմբեթի ճարտարապետական սկզբունքներով է կառուցված՝ աղահնվելով ձայնի կատարյալ նախոր հնչողություն:

Արամ Սարյանը հիւսում է՝
2020 թվականին Բեթհվետին
250 անյակն է. Դիլիջանի Կոմ-
ողոքիմրների տունը կարգի բերե-
լու համար դեռ ժամանակ կա:
Եթե այստեղ անցկացվի Բեթհն-
վետին Նվիրված միջազգային
փառատոն, ապա դժվար չէ
դատկերացնել, թե աշխարհի որ
ծայրերից որքան զբոսաշրջիկ,
կոմերգիսոր ու երաժիշտ հե-
տարիրված կիմեն Դիլիջանով ու
կփորձեն օր առաջ այստեղ ու-
ղեւորվելու տոն գնել:

Գարեգին Պողոսյան. Ավաճելով Ամերիկան

Ծանանյա Գարեգին Պողոսյանն արդեն նախանձելի կարիերա ունի: Լիոնի Երաժշտության ել դարձ բարձրագույն ազգային կրնաւրվասրդիայում ուսանելուց եւ 2014 թ. Լոզանի մրցանակը սահելուց հետո նա այժմ դարսում է «Ամերիկյան բալետի քառորդ» Նուարվուր դարախմբում: Երիտասարդ տաղանդն անդրադարձում է իր կարիերային եւ նյու 3որդ դրամի իր նոր՝ ֆրանս-հայևանան նախնին:

-Ինչո՞ւ է դարձ մտել ձեր կյանք:
-Արվեստագետների ընտանիքից եմ:
Դայր երգիչ է, մայր՝ դասական դարի
ուսուցչութիւն եւ խորեղափ, իսկ բոլոր՝
դարուիթիւն: Դժվար խուսափելի այդ ամե-
նից:

-Ե՞ր է դարձ դարձել լուրջ զբաղ-
մունք ձեզ համար:

-13-14 ասրեկանում, Երբ դարտավոր-
ված եղա ուսման ուղղությունն ընթափ-
ւականդրության գնացի Լիոնի Բարձրա-
գույն կոնսերվատորիա եւ ընդունվեցի:
Դրանից առաջ չէի դասկերացրել, որ նի
օր լրութեան կզբաղվէի դրանով: Ճեսն համ-

የኢትዮጵያ ፈዴራል ሰነድ አስተዳደር የሚሰጠውን በቃላይ በመሆኑ የሚከተሉት ነው፡፡

-Վերջին հայը, որը մրցանակ էր շահել
Լոզանի դասական դարի մրցույթում
Դավիթ Կարապետյանն էր 1999-ին: Զեօ-
հանար Ինչ էր Լոզանի մրցույթը:

-Բացառիկ հնարավորություն եւ կրկնակի հմարտություն, որովհետեւ այնտեղ միանգանից երկու երկիր ներկայացրի Յայստանը եւ Ֆրանսիան: Այդ մրցություն Ֆրանսիան նույնութեա վաղուց մրցանակ չէր շահել: Լարվածությունը մեծ էր Անբրոջ արձակուրդ անցկացրի աշխատելով: Տարբեր դրակիսիկաներ անցան Սանկտ Պետերբուրգում եւ Փարիզում Սասնավոր դարավարմունիք գնացի տարբեր հայտնի դեմքեր՝ Պատրիկ Դյուլուրնի եւ Ալեքսանդր Աստիե մոտ: Պետք է հաջող դեմք, որից տարբերակ էկար:

-Որտեղից է գալիս ձեր այս համառությունը:

-Են հայ եմ, չէ՞ (ծիծաղլս է): Զգիտեմ....
Իրականում տարբեր բաներից՝ իմ դաս-
հարավակությունից, իմ ուսուցիչներից:
Ինձ ստվերեցի են միշտ 200 տոկոսով
նվիրվել գործին, կարգուկանոն դահլյա-
նել եւ սիրել աշխատամբը: Միշտ ուսե՞ է
հիշել, որ դարողի կարիերան ննան է կայ-
ծակի: Ուսե՞ է հենց իհնան նվիրվել, frսնել,
դարել: Այս ոլորտում զարգանալը դա-
հանջում է խստություն, կասեի՝ նոյնիսկ
հաճախություն:

-Ինչու է ընթանում սովորական օր՝ «Ամերիկյան բալետի թարդում»:

-Օր սկսվում է դասական դարի դաստիարակությունը՝ ժամը 10.15-ից մինչեւ 11.45-ը, հետո փորձերը իրաւ են հաջորդում մինչեւ մոտավորաբես ժամը 19-ը: Մեր դարախումքը հատուկ է այն բանով, որ բազմաթիվ ներկայացումներ է տալիս, այդ դաշտառով էլ սովորական օր չի լինում մեզ իհաճար:

«Նովել դ'Արմենի», Փարիզ
Ֆրանսերենից բարգմանեց
ԱՀԱՆ ՓԱՓԱՉՅԱՆԵ

◀ **Φ** φωρηφοι μέτων
κανωπεγήν «Κάρια-
σανή ητερωανθοική-
ντερντι ρωφοικήν» (1) (**Ψ. Ιωα-
κώνιος**, «Ξανθό», Φωρηφ,
30 Απρίλιος, 1990ρ.), ή και Επειρω-
τοι μέτ «Κάριασανθοικήντερντι ρω-
φοικήν τε ητερωανθοικήν»
(Ψ. Θαλασσίας), Ληφθαναν,
«Συρ Κεανί», 1993ρ.): «Τέσf ε-
ρήνf η ιτεμένητε ληφθην, ρωμή
σατε πι ανθωανδαν ητετεικην
ηρ θωμητεθή ληψην» (**Ιωα-
κώνιος**, «Ετεληγιαν Τ-
ετειαν», 4 Μαΐου 1991ρ.):
Αράκωφη **Ουαράφη Κακιαδά**
ει αγιμέτε ορτε «Ουραφέτε» τε
«Ουνιαστε Σηκηδά» οτεληγια-

ցումների նախին. «Անահիտ Թոփչեան, մեր արդի թարոնին փայլուն ասդը, իր սփանչելի խաղակութեամբ, ժամ նը աճ-քող, նազնիսացուց, ցնցեց ու վերացուց հանդիսատես թատ-րաւերներու բախտաւոր այն ընս-րանին որ փոլքացած էր նա-նակից դառնալու հոգեկան այս խախճանին» («Նոր Or», Լու Անջելես, 27 մայիսի 2000թ.):

Հիացական նեղբերումները
կարելի է շարունակել անվերջ՝
Սփյուռքի գրեթե բոլոր թերթերից
ու համդեսներից: Սակայն նոր
միջավայրում նա ոչ միայն վե-
րահաստեց դերասանի իր սա-
ղանողը, այլև կարծ ժամանա-
կում, իր մեջ նոր սարահիներ

կուս դր սեց սոյ տախամսեա
հայսնազորեց: Աղետի կարելի
է, թե նա ինչողես, գերեք մենակ,
գերազանցալես աղավինելով
սեփական ուժերին, բուռն գոր-
ծունեություն ծավալեց արվես-
տի եւ գրականության մի բանի
ասդարեցներում. քայրոն, աս-
մունք, գրականություն, լրագրու-
թյուն, քարգմանություն...

Նա առաջինը եղավ հայաստանցի, հայագիր հեղինակներից, որի ստեղծագործությունը բեմադրվելով Փարիզի դրույժինալ թատրոններում, ֆրանսերեն:

Նա մեզ զարմացրեց Փարիզի
բարձրակարգ «Ռուսակայա
միլ» («La Pensée Russe»)
շաբաթաթերթում, սկիզբա-

աշակերտության, պայմանա-
հայ, ֆրանսիական մանուլում,
աշրիներ շարունակ, դարբերա-
բար տղագվղող հրապարակա-
խոսական, գրանցարատական,
արվեստաբանական եւ նույնիսկ
բաղաբացիտական խորունկ ու
հանարձակ հոդվածներով։ Նա
մեզ զարմացրեց նոյն մանու-
լում, այնուհետեւ առանձին

Նա ին դրոշմն է դրել Ժամանակի վրա

«Տարօրինակ միսիս Սեւլից»

այսպիսի տղավորություն է, ասես կարդում ենք նրա տասներրորդ գիրքը: Խակ Կ. Զալանթարը գրեց որ «Անահիտի տասնվածքները զարմանալիորեն կիմենատոգրա ֆիկ են, զարմանալիորեն՝ բժնա կան: Դրանք, ասես, խաղացված են դերասանուիկի գրողի կողմից ըստ որում նա ոչ միայն հորինու է, ոչ միայն խաղում է իմբն իրեն կատարելով ի սկզբանե նրան բնորոշ գեղեցիկ կնոջ կյանքի դերը, այլև խաղում է ծեր, հի վանդ կանանց, նույնիսկ տա մարդկանց ու երիտասարդի դերե րը: Ավելին, նա հճուրեն բժնա կանացնում է այդ դամնություն ները՝ դառնալով բժմադրիչը, կի նոնկարիչը, կոմոդիստրը ձայնային օպերատորը եւ նույնիսկ լուսավորողը: Նա ա նում է ամեն ինչ եւ անում է գե րազանց՝ նախանձելի երեւակա յությամբ եւ հնարամնությամբ, որ վիետու ազա է եւ տաղմադա վիր» («Նովյու Վերմյա», Երևան 9 փետրվարի 1999թ.):

Դա կիմոդիստության նահա դեսը, ցավով սրի, առիթ չունե ցավ կարդալու Անահիտի մյու գրեթե, թե ոչ, անդայման կիհասաւոր, որ նրա ամբողջ գրականությունն է կիմենատոգ

«Lady S.D.F.»-ին հաջորդեց «Հայելի»՝ նոյնամ վիրտուոզ դասմվածքների ժողովածուն իսկ երկու տարի անց՝ իրաւ ետից լույս տևած «Անհետացում» եւ «Տագմադ» հրաշալի վելերով Անահիտը վերջնականացել է հաստավեց որդես հմուտ արձակագիր, եւ արդի հայության գրականության մեջ անվիճելիութեան գրավեց նոյնուհին բարձր ու դասվաղու տեղ, որդիսին արդեն գրավել էր հայ դերասանական արվեստում: Եվ ինչու իր բացարիկ նաը ստեղծեց բնումը այնու էլ գրականության մեջ:

«Անհետացում» եւ «Տագմադ» վելերի առիթով Հայաստանի եւ Սփյուռքի մամնուում նոյնուհի բազմաթիվ հիացական կարծիքներ ներ արտահայտվեցին.

«Այս երկը («Անհետացում» Ա.Ռ.) բնագիծ ենի հաճարուած ժամանակակից արձակում Թիշ կան մեզանում լինելութեան դայմանականութիւններից վեր բարձրացող նման ստեղծագործութիւններ, որնոցում կարող են ձանաչել ինքներս մեր անհամանութիւնը, մեր երկրի ծօմարիս զարգացման փնտուած ած հունը»: **Սուրեն Դանիելյան** («Օրեր», Պրահա, N5 2010թ.)

Անա Մանուկյան. «Կարենը է, որ իմ գրած
ստեղծագործությունները մարդիկ լսելով լինեն
ներդաշնակ իրականության և իրենց միջեւ»

თას ის თას საღამებავის სტელავი
ბოლო ამავილის ხნის, რომელიც ას:

Երիտասարդ կոմպոզիտներ Աննա Մանուկյանը դեռևս 12 տարեկանից սկսել է ստեղծագործել, առաջ առաջ բարձրագույն կրթություն, «Չանք» հեռուստաընկերության աջակցությամբ ձայնագրել է իր իսկ ստեղծագործություններից բաղկացած ձայնասկավառակ:

Այս տարի Հայաստանի ղետական ֆիլմը հարմոնիայի «Դերյուց» նախագծի շնորհիվ Աննա Մանուկյանի «Տերեւներ դար» ստեղծագործության հիման վրա նկարահանվեց ժամանակակից, որի ռեժիսորն է Կրիստին Ռոնովը:

«Դերյու» նախագծի նյութակն է դասական բացահայտությունը՝ ուղարկելով առաջարկ աշխատավոր պատճենի հայտաբեկության վերաբերյալ:

որ «Տերևների դար» ստեղծագործությունը գրել է Վահոնց, հետաքյալմ ճշակը ավելացրել է օրուակի համաձայն:

Աւ ազգացրել է շնչառի համարով։
Դարձին, թե ո՞ն է ստեղծագործության
ասելիքը, Աննան ասաց. «Յուրաքանչյուր
ինը մես է լսի այս երաժշտությունն ու
գտնի իր համար դաստանը Սակայն ինը
համար կարենու է, որ ին գրած ստեղծա-
գործությունները մարդիկ լսելով լինեն-
ներդասնակ իրականության եւ իրենց մի
ջեւ, որն ամենակարենու բանն է այ-
լամերում».

Թե ինչը կարող է ստեղծագործելու հմար խթան հանդիսանալ, երիտասար կոմպոզիտորը նետց. «Իրավանում, տաքեր էնոցիաների կուտակումներն են, ո օգնում են ինձ ստեղծագործել, որտեւ հասկա վայր կամ միջավայր չկա, որտեւ ստեղծագործում եմ, որ իմնում է ամեն»:

Աննան ուրախությամբ նեց նաեւ, որ
լսելով իր ստեղծագործությունները՝ հրա-
վեր է սացել հայ գործարար Վիլիկ Մա-
նուկյանից համերգային ծրագրով հան-
դես օալու Ղրիմում:

Խոսելիք դրիմյան համերգի մասին ԱՅ-
նան հավելեց. «Հաս զերմ ու լավ նընողր-
տում անցավ համերգը, ավելին Վիլիկ Մա-
նուկյանի ընորհիվ Ղրիմում՝ համերգային
ծրագրի ժամանակ հնարավորթյուն ունե-
ցա նպագելու 1818թ.ի դաշնամուրով, որն
ինձ համար մեծ դաշիվ էր: Ի դեմ, մեր հա-
յազգի գործարար ցաւ ու ցաւ երիտասարդ
ընորհայի մարդկանց է աջակցում ստեղ-
ծառքնական բայցեր և սարտերու ողջում»:

Ըստ մասնաւոյն գալու պահի փոքրեւ»:
Ի դեմ, Աննա Մանուկյանը Նիշում
ստացել է տեսահոլովակ նկարահանելու
առաջարկ, որին կանդրադառնամբ աղա-
զայում:

Ապահով ՏՈՎԱԿԱՐԱՆ